Današnja številka stane Din 1·50.

115. številka. V Ljubljani, v torek, 20. maja 1924. Leto LVII.

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvzemši nedelje in praznike.
Inserati: do 30 petit vrst á 2 D, do 100 vrst á 2 D 50 p, večji inserati petit vrsta 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, prekliči beseda 1 D; Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej.
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Upravništvo „Slov. Naroda" in „Narodna tiskarna" Knaflova ulica št. 5, pritličnо. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda" Knaflova ulica št. 5, I. nadstropje Telefon štev. 34.
Dopise sprejema le nodpisane in zadostno frankovane.
Rokopisov se ne vrača.

Posamezne številke:
v Jugoslaviji od 4—6 str. po D. 1·50, 8 in več 2 D. V inozemstvu 4—6 str. 2 D., 8 in več po 3 D.
Poštnina plačana v gotovini.

„Slovenski Narod" velja:	V Jugoslaviji v Ljubljani	V Jugoslaviji po pošti	V inozemstvu
12 mesecev	Din 240·—	Din 240·—	Din 360·—
6 „	„ 120·—	„ 120·—	„ 180·—
3 „	„ 60·—	„ 60·—	„ 90·—
1 „	„ 20·—	„ 20·—	„ 30·—

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati.
Novi naročniki naj pošljejo v prvič naročnino vedno po nakaznici.
Na samo pismena naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Nevtralna vlada?

Še komaj je Davidović v soboto prejel mandat za sestavo širše koncentracijske, toda poslovne vlade, je že objavil gosp. Balugdžić, naš berlinski poslanik ter bivši dvorni minister v znanem komunikeju, da stoji krona na stališču nevtralne in izvenparlamentarne vlade. Že iz tega formalnega razloga je bila usoda Davidovićevega mandata zapečatena. Davidović je že včeraj vrnil mandat in priznal, da je opozicijonalni blok trenotno brez večine v parlamentu. S tem je eksperimentiranje z opozicijonalnim blokom zaključeno. Ostaneta le še kombinacija nevtralne vlade in mandat volilne vlade v rokah nacijonalne koalicije.

Iz komunikeja, ki ga je v soboto objavil poslanik Balugdžić o stališču krone napram krizi, smo lahko razbrali, da je kroni do čim pravičnejše rešitve sedanje krize. Kot pravi čuvar naših parlamentarnih institucij se ne ozira na nacijonalne ali programatične momente vladne ali nasprotne opozicijonalne skupine ter vpošteva samo formalne elemente, to je možnosti sestave nove vlade na podlagi številčnega razmerja v narodni skupščini. Krona ve, da ima nacijonalna koalicija večino parlamenta za sabo, toda mnenja se ločijo šele pri značaju mandata, ki ga smatra krona za poslovnega, dočim zahteva nacijonalna koalicija volilni mandat.

Nastaje torej vprašanje, ali lahko uspe kombinacija nevtralne in izvenparlamentarne vlade? Po našem mnenju je taka kombinacija povsem neregularna in nasprotuje parlamentarnim običajem v vseh državah. Nevtralne in izvenparlamentarne solucije so na mestu kvečjemu tam, kjer gre za odločilne zgodovinske dogodke in kjer so na mestu, recimo pri večjih mednarodnih sporih splošne koncentracije duhov. V takih slučajih razumemo potrebo nevtralne in izvenparlamentarne vlade, ker je samoposebi umevno, da se mora država koaliirati na znotraj, da nastopi enotna in močna na zunaj. Povsem drugo pa je pri reševanju parlamentarne krize, ko gre za notranje-politični program, in sicer za program najdalekosežnejše vsebine. Naš parlament in celokupno javno mnenje se ločita po dveh temeljno različnih nazorih o državni uredbi, o državni obliki, o ustavi in upravi novoustanovljene kraljevine SHS. *V takem slučaju dobiva parlamentarna in vladna kriza svoje posebno obeležje, iz katerega izhaja, da ga lahko razreši samo volilna vlada nacijonalne koalicije, to je strank, ki zagovarjajo ideje tistih, ki so državo ustanovili in ki so jo hoteli takšno, kakoršna je danes. V takem dvoboju naziranj o temeljnih podlagah države, uprave in ustave ne gre, da se sestavlja izvenparlamentarna in nevtralna vlada, in sicer samo zato, da »pomiri« razgrete duhove in »ublaži« obstoječa nasprotja.*

Solucija nevtralne in izvenparlamentarne vlade je tudi popolnoma nedemokratična in ustavno nepravilna. Pašićev kabinet je že označil svoje stališče napram krizi, napram razmerju glasov v narodni skupščini. *On smatra, da je nastopila potreba konzultacije naroda in da se mora na ta čisto demokratičen način pripraviti teren za likvidacijo našega notranjega spora. Narod naj odloči o unitarizmu ali federalizmu, ljudski plebiscit naj se izjavi glede bodoče notranje usode!* Ne vidimo, kako naj ta misel, odnosno predlog vsebuje nekaj, kar nasprotuje ustavnim in parlamentarnim določilom in kar bi bilo kvarno za naš notranji razvoj.

Ali obstoja morda nevarnost, da volilna vlada nacijonalne koalicije ne izvede novih volitev na tisti svobodni podlagi, ki jo mora želeti pravi pristaš modernega demokratizma in parlamentarizma. *Tudi v tem oziru opazimo, da vlada v Jugoslaviji popolna svoboda javnega udejstvovanja. Edini teror izvaja le federalistično in opozicijonalno časopisje, ki dan na dan razglaša nasilni značaj nacijonalne koalicije, dasi dovoljuje ta vlada opozicijonalnemu tisku tako svobodo, kakoršne bi nikjer na svetu ne užival.* Pomislimo tudi na teror, ki ga je izvajal od Radića oboževani Stambolijski nad bolgarskimi kmetskimi masami, poglejmo na teror, ki ga prakticira Mussolini v Italiji, ki ga je izvajala italijanska klerikalna stranka, dokler je bila na vladi, ozrimo se v Španijo, kjer tepta klerikalni general ustavne svoboščine in vlada državo brez parlamentarnega demokratizma. Takisto je v Nemčiji, *enako na Hrvatskem, kjer zapeljuje g. Radić z naravnost nečuveno demagogijo hrvatske mase, enako je v Sloveniji, kjer varajo voditelji SLS naše revno ljudstvo s farbarijami o avtonomiji, o cerkveni in verski nevarnosti, o obveznosti »ljudske« stranke za vsakega vernega katoličana! Tu je pristno nasilje doma, dočim je nacijonalna koalicija dokazala v praksi, da rešpektira svobodo nasprotnih naziranj in da gre v sedanjem slučaju tako daleč, da sama zahteva nove volitve in nov izraz narodne volje, da po tem izrazu določi bodočo smer naše notranje politike.*

Nevtralna in izvenparlamentarna vlada je nevaren eksperiment, ki ga moramo iz formalnih demokratičnih principov, *kakor tudi s stališča našega nacijonalnega in državnega programa odločno odklanjati!*

Akcija Ljube Davidovića — žalostno ponesrečila!

Ljuba Davidović vrnil mandat za sestavo koncentracijske vlade. Misija Živojina Balugdžića. — Nevtralna izvenparlamentarna vlada? — Opozicijonalni blok odklanja nevtralno vlado.

— *Beograd*, 19. maja. (Izv.) Kakor smo že v soboto napovedali, je bila koncentracijska vlada Ljube Davidovića nemogoča. *Včeraj opoldne je Ljuba Davidović vrnil Nj. Vel. kralju poverjeni mu mandat za sestavo koncentracijske vlade. Sedaj se vrše posvetovanja za sestavo izvenparlamentarne nevtralne vlade. Misijo za sestavo take vlade je prevzel poslanik Živojin Balugdžić. Nevtralni vladi bi načeloval vojvoda Stepan Stepanović.*

— *Beograd*, 19. maja. (Izv.) Drugi dan, ko je imel Ljuba Davidović mandat za sestavo vlade, se je najprej zelo dolgo razgovarjal z zastopniki opozicijonalnega bloka. Razmotrivali so pred vsem, kako odgovoriti na kraljevo zahtevo o številčnem razmerju parlamentarnih sil. Opozicijonalni blok je na tem sestanku ugotovil, da bi Davidovićeva vlada razpolagala prvi dan na seji narodne skupščine s 134 poslanci in po verifikaciji ostalih Radićevih mandatov 180, kar bi pomenjalo absolutno večino. Opozicijonalni blok je pri sestavi parlamentarnega računa vpošteval, da bo Davidovićevo vlado podpiralo tudi najmanj pet poslancev iz radikalnega kluba, ki simpatizirajo z Nastasom Petrovićem.

Ob 11.45 je Ljuba Davidović odšel na dvor ter kralja informiral o številčnem razmerju. V političnih krogih se je po končani avdijenci, ki je trajala do 13. popoldne, razvedelo, *da kralj odklanja vlado, kakršno je nameraval sestaviti Ljuba Davidović.* Z ozirom na to okolnost je bil Ljuba Davidović *prisiljen vrniti mandat, ki se je glasil za sestavo koncentracijske vlade.*

Krona je odločena, da se poskusi še z zadnjo kombinacijo, da se sestavi nevtralna vlada.

S to kombinacijo prehaja v zadnjo fazo že pet tednov trajajoča vladina kriza. Z vrnitvijo Davidovićevega mandata je dosegla kriza vrhunec.

Po končani avdijenci je Ljuba Davidović zapustil dvor zelo razburjen. Novinarjem je kratko izjavil: »Vrnil sem mandat!« in na drugo vprašanje, če je to povsem resnično, je zopet zatrdil: »Res. Vrnil sem mandat!« Ljuba Davidović ni hotel pojasniti zastopnikom tiska razlogov za vrnitev. Izvedelo pa se je, da je moral mandat vrniti, ker Nj. Vel. kralj ni bil zadovoljen z Davidovićevimi rezultati posvetovanj. Davidović je predložil kroni vlado, *ki bi bila sestavljena brez radikalov in samostojnih demokratov. Kralj je nato rekel Davidoviću, da ne more imeti v tako vlado in večino polnega zaupanja.* Trdijo tudi, da Davidović ni mogel dati kralju nekih stvarnih garancij glede radićevcev, na katere se Davidović izključno naslanja.

Po končani avdijenci se je Ljuba Davidović popoldne sestal z zastopniki opozicijonalnega kluba. V opoziciji je zavladalo veliko nezadovoljstvo, ogorčenje in depresija ter je blok po daljšem posvetovanju izdal kratek komunike, ki je v prvi vrsti naperjen proti kraljevi osebi: Komunike veli:

»Zastopniki opozicijonalnih strank: demokratje, Jugoslovenska ljudska stranka, Jugoslovenska muslimanska organizacija in HRSS so sprejeli na znanje poročilo Ljube Davidovića, *da mu je onemogočeno uresničiti mandat za sestavo vlade, čeprav se mu je posrečilo, da zasigura večino za prvi dan dela v parlamentu. Zastopniki opozicije bodo stalno, pazljivo in hladnokrvno smotrili daljni razvoj sedanje krize.*

Parlamentarne stranke odklanjajo nevtralno vlado.

Poziv uglednim znanstvenikom za vstop v nevtralno vlado.

— **Beograd**, 19. maja. (Izv.) Vse parlamentarne stranke **odklanjajo** izvenparlamentarno nevtralno vlado, kateri naj bi načeloval Stepa Stepanović ali pa Živojin Balugdžić. V to vlado bi bili po neki verziji pozvani ugledni znanstveniki in politiki neparlamentarci, in sicer od Srbijancev univ. prof. Bogbodan Jovanović, univ. prof. Bogdan Popović, dr. Gjurić, zastopnik naše države v nemški reparacijski komisiji. Tihomir Gjorgjević in Pavle Popović, od strani Hrvatov: dr. Smodlaka, Mažuranić, Miletić in Medaković. V vladi bi bili zastopani tudi Slovenci, a njih imena sedaj še niso znana.

Nevtralna vlada bi imela nalogo, izvršiti verifikacijo ostalih 43 mandatov HRSS in rešiti invalidski zakon, na kar bi bile seje narodne skupščine odgodene do 20. oktobra. Takrat bi se skupščina zopet sklicala in če bi se pokazalo, da je dana možnost za redno nadaljnje parlamentarno delo, tedaj bi se zopet poskusilo sestaviti parlamentarno vlado. Če bi to ne uspelo, tedaj bi nevtralna vlada parlament razpustila in izvedla volitve. (?)

Na včerajšnji konferenci je **opozicijonalni blok** razpravljal tudi o nevtralni vladi. Blok tako rešitev ne smatra za pravilno parlamentarno rešitev ter **odklanja nevtralce.**

Tudi **radikalna stranka načeloma odklanja nevtralno vlado.** Včeraj popoldne so bili člani vlade zbrani v ministrskem predsedstvu ter so razmotrivali položaj v zvezi s ponesrečeno akcijo Ljube Davidovića ter o možnosti nevtralne vlade. Radikalni ministri zagovarjajo mnenje, da bi eventualna nevtralna vlada ne odgovarjala duhu ustave. Vašemu dopisniku je neki član vlade odkrito izjavil: **»Mi ne bomo podpirali izvenparlamentarne vlade, ker taka vlada ne odgovarja ustavi.«** Svetozar Pribičević je izjavil z ozirom na sedanjo situacijo: »Mi imamo absolutno večino in smo pripravljeni strmoglaviti vsako vlado, ki je mi ne maramo. Prepričan sem, da bo šlo vse dobro in verujem, da je izključena vsaka vlada opozicijonalnega bloka.«.

Odgoditev skupščinskega zasedanja?

— **Beograd**, 19. maja. (Izv.) Današnja dopoldnevnika pišeta obširno o pomenu in ciljih nevtralne vlade. »Vreme« konstatira, da smatrajo radikali korak za sestavo izvenparlamentarne nevtralne vlade za zelo nevaren v našem parlamentarizmu ter tako vlado odklanjajo. List predlaga, da je edini izhod iz te situacije ta, da bi se poverilo začasno vodstvo vladinih poslov sedanji Pašičevi vladi. Seje narodne skupščine naj se v tej sesiji odgode do 20. oktobra, do tega časa pa bi naj Pašić vodil tekoče državne posle. Na drugi strani list pripomnja, da vlada tudi v opozicijonalnih krogih veliko nerazpoloženje za nevtralno vlado, ki bo težko našla oporo pri opoziciji.

V političnih krogih dalje trdé, da namerava radikalna stranka izdati poseben manifest, v katerem radikali zavzemajo svoje stališče napram izvenparlamentarni vladi. Manifest je pisan v zelo ostrem tonu.

Aleksej Tolstoj. 45

Polet na Mars.

Spomin ga je spekel in je ugasnil, trajal je samo kratek hip, dokler je Los odpenjal torbico za samokres. Ko se je oziral po čudni senci onstran doma nad streho — je Los čutil, kako se njegove mišice napenjajo in kako mu vroča kri pretresa srce, — »borba, borba«.

Lahno in skokoma je odhitel k domu. Prisluškni je, smuknil ob stranski steni ter pogledal za vogal.

Blizu stopnic stranskega vhoda je ležala prevrnjena razbita ladja. Eno krilo je štrlelo nad streho k zvezdam. Los je razločil dve, potem — tretjo in četrto vrečo, ki se je valjala na travi; to so bila trupla. V domu, — tema in tišina.

— Pa vendar ni — Gusjev? — Ne da bi se skrival, je planil Los k ubitim: — Ne — Marsovci. — Peti je ležal na stopnicah z glavo navzdol. Šesti je visel med oblomki ladje. Ubili so ga bržkone streli iz hiše.

Los je planil na stopnice. Vrata so bila samo priprta. Stopil je v hišo.

— Aleksej Ivanović — je zaklical Los. Bilo je tiho. Spojil je razsvetljavo — ves dom je zažarel v luči. Pomislil je: »Neprevidno« in takoj je pozabil na to. Gredoč pod oboki, je spodrsnil v spolzki, temni luži.

Aleksej Ivanović! — je zaklical Los. Poslušal je — tišina. Tedaj je stopil v ozko dvoranico z meglenim ogledalcem, sedel je v naslonjač in se prijel z nohti za brado:

»Čakati ga tu? Nima smisla. Leteti mu na pomoč? Toda kam? Čigava je ta razbita ladja? Mrtvi niso podobni vojakom, brržčas so to delavci. Kdo se je tu boril? Gusjev? Tuskubovi ljudje? — Los se je vgriznil v noht — da. Odlašati ne smem.«

Vzel je številčno desko in spojil zrcalo: — »Trg Doma Sovjetov.« Potegnil je za vrvico in takoj ga je z ropotom vrglo od zrcala: Tam, v rdečkasti luči svetiljk, so leteli oblački dima, tresketali so ognjeni jeziki in iskre. Zgoraj so razdirali svinčeno temo fosforni plameni. Glej, z razprostrtimi rokami in s krvjo zalitimi očmi je priletela v zrcalo neka postava.

Los je potegnil za vrvico. Obrnil se je od aparata.

»Ali me res ne obvesti — kje naj ga iščem v tej kaši?«

Los je položil roke na hrbet in hodil semintja po ozki dvoranici. Zadrhtel je, obstal, hitro se je okrenil in napel samokres. Izza vrat, čisto pri tleh, je molela glava, — rdeči kuštri in rdeč naguban obraz.

Los je planil k vratom. Na oni strani je ležal ob steni v mlaki krvi — Marsovec. Los ga je dvignil, odnesel ga je in položil v naslonjač. Imel je razparan trebuh. Marsovec je oblizal usta in spregovoril komaj slišno:

— Hiti, mi poginjamo. Sin Neba, reši me! Razkreči mi roko... Los je razkrečil otrplo peščico umirajočega, odtrgal je od dlani listek. S težavo je prebral:

»Pošiljam po vas bojno ladjo in sedem delavcev — zanesljivi fantje so. Oblegam Dom sovjetov. Spustite se kraj njega na trg, kjer je stolp. Gusjev.«

Los se je nagnil k ranjencu, da bi vprašal, kaj se je tu zgodilo. Toda Marsovec je hropel in se zvijal v naslonjaču. Tedaj je Los vzel njegovo glavo v roke ter jo pritisnil na svoja prsa. Marsovec je nehal hropeti. Oči je izbulil na Sina Neba. Groza, blaženost jih je osvetlila: »Reši«... Oči so potemnele, usta so se krčevito skrivila.

Los je zapel suknjič in ovil vrat s šalom. Stopil je k izhodu. Toda komaj je odprl vrata, so se zasvetile spredaj izza razbite ladje modrikaste iskre, razlegel se je lahen, oster tresk, krogla je zbila z Losove glave šlem.

S stisnjenimi zobmi je planil Los navzdol po stopnicah, skočil je k ladji, z ramo se je uprl — mišice so zahrustale — in prevrnil je ladjino ogrodje na one, ki so se skrivali za njim v zasedi.

Razlegel se je tresk nalomljene ladje in ptičji kriki Marsovcev, ogromno krilo je udarilo po zraku in potlačilo na tla one, ki so lezli izpod oblomkov. Vendar pa sta begali dve sklonjeni postavi semintja po megleni trati. Z enim skokom ju je Los dohitel in ustrelil. Grom samokresa je bil strašen. Bližnji Marsovec se je prevrnil v travo. Drugi je vrgel proč puško, sedel je in si pokril obraz z rokami.

Los ga je zgrabil za ovratnik blestečega suknjiča ter ga dvignil kakor psička. To je bil vojak. Los je vprašal:

— Ali si poslan od Tuskuba?

— Da, Sin Neba.

— Ubijem te.

— Dobro, Sin Neba.

— Na čem ste prileteli, kje je ladja?

Viseč pred strašnim obrazom Sina Neba, je Marsovec pokazal z očmi, polnimi groze, na drevje, kjer je stal v senci majhen vojaški čoln.

— Ali si videl v mestu Sina Neba? Ali ga moreš najti?

— Da.

— Pelji me!

Los je skočil v vojaški čoln. Marsovec je sedel h krmilu. Zabrneli so vijaki. Nočni veter je planil nasproti. V črni višini so se zamajale ogromne divje zvezde... V ušesih je zvenelo:

»K tebi, k tebi, skozi ogenj in borbo, mimo zvezd, mimo smrti, k tebi, ljubav«.

O nalogah nevtralne vlade, katero bi, kakor je kralj izjavil včeraj Ljubi Davidoviću, sestavil vojvoda Stepa Stepanović, naglašajo, da bi vlada izvršila verifikacijo Radićevih mandatov in bi še na to odgodilo zasedanje narodne skupščine do 20. oktobra. Med tem časom bi nevtralna vlada skušala pomiriti razburjene duhove in ublažiti strankarske strasti, na kar bi se poskusilo s sestavo parlamentarne vlade. Vojvoda Stepa Stepanović je izjavil Nj. Vel. kralju, da je pripravljen delovati v blagor naroda in domovine. Smatra, da je nevtralna vlada potrebna iz državnih interesov. V novi vladi bi bile razne ugledne osebnosti, ki delujejo na gospodarsko - političnem in kulturnem polju. — Razposlana so bila pisma 70 osebam z vprašanjem, ali bi bile pripravljene delovati v nevtralni vladi. Povabljenci naj bi prevzeli ministrstva, sedeže ministrskih pomočnikov ali pa kot državni funkcijonarji vodstvo državne uprave v vseh važnih centrih države. Nekateri so na to vabilo negativno odgovorili, drugi so dali svoje privoljenje. Kakor omenja »Politika«, bi prevzel vodstvo zunanjega ministrstva dr. Smodlaka, dosedanji poslanec v Vatikanu, dr. Gjurić bi prevzel ministrstvo financ in je že na potu iz Berlina. Vojno ministrstvo bi prevzel general Josip Kostić. V vlado so pozvani skoraj vsi beogradski univ. profesorji, tako tudi dr. Jovan Cvijić, dalje državni svetnik Ilija Djukanović, načelnik notranjega ministrstva Vaso Lazarević in dr. Mazuranić, predsednik hrvatske akademije znanosti iz Zagreba.

DOLGOTRAJNA AVDIJENCA POSLANIKA BALUGDŽIĆA.

— **Beograd,** 19. maja. (Izv.) Poslanik Balugdžić je včeraj popoldne dlje časa razgovarjal z Ljubo Davidovićem in dr. Koroščem. Dalje je razgovarjal tudi z ministrskim predsednikom Nikolo Pašičem in z zemljoradnikom Joco Jovanovićem. Demokratje in zemljoradniki niso prepričani, da bi mogla nevtralna vlada najti zadostno oporo v parlamentu. Posl. Balugdžić je bil nato od 18. do 19. pri kralju na dvoru in pozneje čez pol ure je bil ponovno pozvan na dvor. Zadnja avdijenca je trajala od 19.20 pa do 22. ure.

PROTIŽIDOVSKE DEMONSTRACIJE V ZAGREBU.

— **Zagreb,** 19. maja. (Iz.) Včeraj opoldne je zapustila univerzo velika skupina akademikov, ki je priredila demonstracije proti Židom. Obšla je vse javne lokale, kjer je znano, da se zbirajo židovski trgovci in židovska inteligenca. Demonstracije je policija pozneje preprečila. Demonstrantje so se razšli. Med demonstracijo ni bilo nikakih resnih incidentov. Na večer so se demonstracije ponovile. Policija je tudi tokrat razvoj demonstracij preprečila. Mladina se je končno razšla, ogorčeno vsklikajoč: »Doli Židje!«

PRIHOD FRANCOSKEGA BRODOVJA V BEOGRAD.

— **Budimpešta,** 19. maja. (Izv.) Francoskodonavsko vojno brodovje odpluje v kratkem po Donavi v Beograd, da poseti vojno mornarico kraljevine SHS. Brodovje ostane v Beogradu tri dni. Pripravljajo se za to priliko velike svečanosti.

POLJSKA IN AVTONOMIJA NARODNIH MANJŠIN.

— **Varšava,** 19. maja. (Izv.) Ministrski svet že tri dni razpravlja o načrtu zakona, ki bo garantiral v gotovih mejah avtonomijo narodnih manjšin na Poljskem.

POLOŽAJ V ALBANIJI.

— **Beograd,** 19. maja. (Izv.) Po poročilu iz Tirane so se opozicijonalni poslanci, ki so zapustili narodno skupščino, kjer je vlada odklonila predlog, da bi se prenesel sedež vlade in parlamenta v Skader, vrnili nazaj v Tirano. Vlada obvladuje popolnoma položaj in ima koncentrirane v Tirani številne čete.

MUSSOLINIJEV SESTANEK Z BELGIJSKIMA MINISTROMA.

— **Milan,** 18. aprila. (Izv.) Danes dopoldne je bil prvi sestanek ministrskega predsednika Mussolinija z belgijskima ministroma Theunisom in Hymansom. Kestanek je trajal dve uri 15 minut. Belgijska ministra sta informirala Mussolinija o razgovorih, ki sta jih imela v Parizu in v Londonu. Vsi trije ministri so razpravljali o skupnem prijateljskem sodelovanju na podlagi poročila strokovnjakov o reparacijskem problemu. Jutri se razgovori nadaljujejo.

GLASOVANJE ZA ODCEPITEV HANOVRA OD PRUSKE.

— **Berlin,** 18. maja. Wolff.) Danes dopoldne je bilo ljudsko glasovanje za odcepitev Hanovra od Pruske in da se ustanovi samostojna država. Zvečer ob 22.30 znani rezultati so pokazali, da je za odcepitev glasovalo 105 upravičencev. Manjkajo še rezultati iz 10 občin. Ker manjka okoli 183 tisoč glasov z da, je smatrati, da se je ljudsko glasovanje izrek[illegible] proti Hanovranske.

Politične vesti.

= *Blamiran opozicijonalni blok.* Ljuba Davidović in ž njim ves tisk opozicijonalnega bloka sta zadnje tedne zatrjevala in dokazovala, da ima Davidović za svoje načrte v narodni skupščini zanesljivo večino. Ko pa je Davidović dobil mandat za sestavo koncentracijske vlade in ga je krona pozvala, naj številčno dokaže, da ima res v parlamentu večino brez radićevcev, se je voditelju opozicijonalnega bloka docela *ponesrečil ta dokaz.* Zato je tudi *moral* izvajati konsekvence ter vrnil svoj mu poverjeni mandat. Njegova misija se je torej končala s popolnim fiaskom in blamažo. Mesece in mesece je blok deloval na to, da dobi Davidović mandat za sestavo kakršnekoli vlade, naglašajoč, da se mu v par urah posreči sestava delozmožne vlade, ko pa je enkrat to dosegel in ko bi moral v dejanju dokazati, da se njegova zatrdila opirajo na dejstva, je moral priznati, da je farbal javnost s tako virtuoznostjo, da jo končno sam verjel svojim farbarijam. Do kosti je sedaj blamiran blok in Davidović in zgubil je vse šanse, da bi ga še kdaj mogla krona resno vpoštevati pri reševanju obstoječe krize. Blok je svojo vlogo doigral, ž njim pa tudi g. Davidoć, ki ga brez dvoma zadene ista usoda, kakor pokojnega Stojana Protića. Je pač tragično, da se vsakdo onemogoči v našem javnem življenju, ki se druži z nesrečnim Stipico Radićem. To je fatalno dejstvo, ki ga izpričujejo vsi dosedanji politični dogodki!

= **Muslimani se jeze na Radića.** V muslimanskih krogih, kakor javlja današnji Cicvarićev »Dnevnik«, so zelo ogorčeni nad postopanjem HRSS in neki muslimanski poslanec je dal duška svojemu ogorčenju na ta način, da je kratko izjavil: »Radićevci so nam pokvarili vso situacijo vsled nespametnega postopanja njih voditelja na Dunaju.«

= **Radić o »novi jugoslovenski vladi«.** Kakor je znano, se Radić ne more otresti brbljavosti, dasi je ta njegova slaba navada njegovi lastni stranki povzročila že nepregledno škodo. Čim je dobil vest, da je krona poverila Davidoviću sestavo koncentracijske vlade, ni mogel vzdržati, da bi takoj ne naročil k sebi urednika dunajskega dnevnika »Die Zeit«, da mu pove svoje mnenje o »novi jugoslovenski vladi«. Namesto da bi počakal na končni uspeh Davidovićeve misije, je takoj vnaprej zastopniku nemškega lista zatrjeval svoje nazore o delovanju te vlade. Na vprašanje, kdaj je pričakovati, da se sestavi novi kabinet, je Radić že v soboto odgovoril tako-le: »Nova vlada se sestavi še tekom **današnjega dne.** Pričakujem **vsak trenotek** telefonsko poročilo iz Zagreba, v katerem me obveste o sestavi nove vlade. Hrvatska seljačka stranka ima namen poslati v to vlado same strokovnjake in samo enega politika. Nova vlada bo v sedanji skupščini dala rešiti samo najnujnejše stvari, nato bo pa takoj razpisala nove volitve, ki se bodo vršile še to jesen.« — Kakor je iz te Radićeve izjave razvidno, je bil Stipica krepko prepričan, da je dobil vladno krmilo v roke v trenotku, ko je bil Davidoviću poverjen mandat za sestavo vlade, in ni niti en hip dvomil, da bi se Davidovićeva akcija mogla ponesrečiti. No, Radić je, kakor vedno, tudi to pot delal račun brez krčmarja. Čutil se je že v sedlu in je že snoval načrte za svoj povratek v Zagreb, ko je dobil namesto pričakovanega naznanila o Davidovičevi ministrski listi sporočilo, da so njegove in Davidovićeve kombinacije padle v vodo, in sicer na temelju njegovih lastnih in Davidovičevih računov. Radić bo torej zaenkrat še moral odgoditi svoj — triumfalni povratek v prestolico svoje seljačke republike.

= **Vatikan in francoske volitve.** Vatikanski krogi se zelo zanimajo za nadaljnji razvoj dogodkov v Franciji. Napeto pričakujejo, kdo bo ministrski predsednik, Herriot ali Briand. Zanimanje Vatikana za izid francoskih volitev je zato tako veliko, ker zmaga socijalističnih radikalov in socijalistov ogroža pogodbo, sklenjeno med francosko vlado in sv. stolico glede dieceznih organizacij katolikov in njihovo kompetenco. Pogodba, za katero sta si pridobila največ zaslug bivši francoski poslanik v Vatikanu Jounart in pariški nuncius Cerretti, je bila objavljena v francoskem uradnem listu kot vladna naredba. Pij XI. pa ni hotel dati svoje sankcije. Nekateri katoliški poslanci so hoteli to zadevo spraviti pred parlament, toda Poincaréjeva vlada je ta redlog odločno odklonila. Zdaj je situacija ravno nasprotna. Herriot je bil največji nasprotnik Vatikana, šel je celo tako daleč, da je glasoval proti proračunski postavki za vatikansko poslaništvo. Vatikan se zdaj boji, da bi Herriot ne predložil pogodbe parlamentu, čigar sedanja večina bi bržkone glasovala proti. To bi bil težak udarec za papeževo avtoriteto. O Briandu sodi Vatikan, da bi bil bolj popustljiv.

= **Nov italijanski poslanik v Atenah.** Novoimenovani italijanski poslanik Bambarelli je včeraj izročil predsedniku republike Konduriotisu svoje poverilnice. Ugotovljeno je bilo, da vlada med Grško in Italijo prijateljsko razmerje.

= **Avdijenca ministra dr. Ninčića.** Zunanji minister dr. Ninčić je bil včeraj ob 19.30 sprejet v daljši avdijenci. Minister je kralju poročal o političnem položaju in mednarodni situaciji.

= **Sporazum med našo državo in Romunsko.** Romunska vlada je odposlala naši vladi predlog, da naj odpošlje v mešano komisijo svoje delegate, da se objektivno preiščejo vsi dogodki, ki so se odigrali povodom izpraznitve Modoša in Pardanja. Romunska vlada je pripravljena po komisiji ugotovljeno škodo povrniti naši državi in našim državljanom.

= **Bolgarska za zbližanje z Jugoslavijo.** Na enem zadnjih zasedanj narodnega sobranja je govoril poslanec dr. Danev o fazah odnošajev med Bolgarsko in Jugoslavijo. Svoj govor povodom debate o proračunu zunanjega ministrstva je porabil za to, da ponovno opozori vlado na nujno potrebo tesnega zbližanja in sodelovanja z Jugoslavijo. Njegova izvajanja so sprejeli vsi bolgarski politični krogi z velikim odobravanjem.

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Ponedeljek 19. maja: Jekaterina Ivanova. Izven.

★ ★ ★

— **Gostovanje Hudožestvenikov se podaljša.** Uprava Narodnega gledališča je pridobila slavne ruske umetnike še za eno predstavo, in sicer igrajo Hudožestveniki v torek, dne 20. t. m. Ibsenovo dramo »Gospa z morja«. Glavno vlogo v tem delu igra prvakinja skupine Hudožestvenikov, slavna umetnica gospa Germanova. Hudožestveniki so ravno s to dramo dosegli na vseh svojih gostovanjih največji uspeh. Predprodaja vstopnic od danes naprej pri dnevni blagajni. Cene iste kakor za ostala gostovanja Hudožestvenikov.

— **Beogradska razstava karikatur.** Iz Beograda javljajo, da je bila včeraj od 11. dopoldne otvorjena druga razstava del naših karikaturistov. Razstavo je otvoril v imenu prosvetnega ministra načelnik umetniškega oddelenja Risto Odavić.

★ ★ ★

M. Z.:

IZGUBLJENE DUŠE.

Igra v 14 slikah. Spisal H. R. Lenormand.

Zakaj nazivajo Francozi Lenormanda Ibsenijanca, mi ni prav jasno. Lenormand je velik psiholog, to je morda vsa podobnost. Gotovi njegovi izreki pa spominjajo živo na Cankarjev način in njegove vrste duha. Sicer pa čemu etiketirati in klasificirati? Lenormandova igra, edina, katero poznamo, ga nam kaže kot prepričevalnega dramskega umetnika in dobrega tehnika. V malih prizorih se tragedija ljubezni, ki jo ubije materijalno pomanjkanje, razvija z železno logiko. To pa diktira kruto življenje, ker sta srce in vse čutenje preslabotna, premagati njegovo surovo brutalnost. Med razvoj dejanja je pesnik uvrstil prizore, ki so nekaki »dihalni premori« in imajo samo ilustrativen značaj. Spadajo k drami v toliko, da se njen premi potek preveč ne kupiči in posnema igra tudi v tem le življenje. Saj zares nikdar ne sledi vdarec vdarcu; vmes so razne vsakdanjosti. To je posebna tehnika, ki bi jo marsikdo obsojal, češ ravno v nepretrgano se stopnjujoči katastrofi leži umetnost tragedije. Res pa je le, da pri Lenormandu tega čuta nimamo, nego nas tudi taki prizori obdrže v napetosti.

Ljubav, ki ne računa z realnostjo, je mladega pesnika zavedla, da spremlja ljubico, potujočo igralko na šestmesečni turneji njene trupe po francoski provinci. Ona služi 20 frankov na dan, on seveda nič, ker je zapustil Pariz in svoje prilike do dela.

V skrajni bedi in lakoti, iz usmiljenja do »njega«, se »ona« naposled za denar vda v Bar le Ducu nekemu gospodu.

In ko zmanjka zopet denarja, ponavlja svojo prostitucijo; vdrugič, tretjič ji seveda tudi ni stvar več tako strašna.

Žrtvovanje ženske časti iz ljubezni ni nenavaden predmet dramske in proza-poezije. In vedno pozablja ženska pri tem, da mož, četudi ji bo odpustil, ne bo mogel preboleti in pozabiti one najbolj skeleče rane in ponižanja svojega moštva, ki je nepopravljivo, ker izvira iz dejanja. Tosca se je zavedala, kaj pomeni njena čistost ne le za njo samo, in je zato pravočasno umorila Scarpio. Po večini pa ženske ne čutijo dovolj jasno, da prizadetemu možu ne morejo storiti nič strašnejšega, kakor to; da moški nima ničesar, s čemer bi tudi on kdaj svojo družico tako fundamentalno ponižal in ji vzel za vedno njeno lastno dostojanstvo. Če se mož druži z drugo žensko, ni isto, nego če se žena, ki pripada njemu, druži z drugim možem. Tu gre za nejednako delitev, ki jo je učinila narava med spoloma in katero že Schopenhauer povdarja, dasi v drugačnem smislu. Žena je sprejemajoči del in njena duša in njen spol sta si še radi materinstva v neposredno tesni zvezi. Večkrat se čita, da vodi resnično zavojevanje ženske duše samo preko spola. Žena, ki se je drugemu vdala, se mu je nehote vdala z vsem. Celo za prostitucijo velja to vsaj deloma.

In človeštvo je od nekdaj, instinktivno razločevalo med seksualnostjo moža in žene. Nobena zakonodaja tudi ne pozna zapeljanja moškega ali posilstva nad moškim.

Če je mož nezvest, miluje ves svet njegovo ženo, njena krepost se blesti še svetlejše, skoro z mučeniškim vencem. Če se izneveri žena makari najpoštenejšemu možu, se mu ves svet roga, skoro vsak jezik ima zanj kako posebno ime in slikajo take može z rogovjem na glavi.

Zelo čudno je to pravzaprav. Izvira pa iz naravne pozicije moža kot »močnejšega«, ki naj sam gleda, da se ubrani. Zato je po nezvestobi žene temeljno osramočen in sam to dobro čuti. V njem za večno gloda čut, da je bil poražen. Zdaj je tu še nekdo drugi, ki si je osvojil tajnosti in vžil orgazme one ljubavi, katera je imela zanj z ničemer nadomestljivo vrednost, ker je bila samo njegova zaupna last.

Celo mož, ki svoje družice ne ljubi morda več, ne more prenesti te rane. Če drugega ne, se vzbudi v njem »pragorila«, ljubosumni samec, ki ubija konkurenta ali njo, ali oba. In kdor tega ne stori, ima vendar — naj bo še tako civiliziran — čisto tam nekje v zadnjem kotičku svoje duše voljo, da bi tako storil.

Seveda je bilo in je zlasti dandanes več kot preveč ženskih in moških cinikov, ki zrejo na ta problem površno, lahko. Toda pri razgovarjanju o duševnih pojavih se teh ne more jemati za merilo.

Naj bo še toliko nezvestih mož! Če bi ženske znale pojmovati, kakšno infamnost store možu s svojo nezvestobo v vsakem primeru, bi bilo morda le za desetino toliko nezvestih žensk, kakor jih je.

Tudi pesnik, »on«, pri Lenormandu ne more priti preko tega. »Ona« ga še vedno ljubi; njemu pa je ljubav ubila s svojim dejanjem, dasi jo je zavedla skrajna sila. Vzbudil pa se je v »njem« živalski samec, ki tiči v možu, in ki bi rad škrtajoč z zobmi zavil vrat tekmecem in tudi samici.

Strašno se muči kulturni pesnik, a ona, ženska, je potem, ko je prebolela vest nad prvim svojim padcem, ravnodušna in le nevoljna, čemu se on tako muči in pogreva vedno »te stare stvari«. Ko je žena padla — izpremeni mentaliteto in ne čuti več tako, kakor preje. Kar je bilo, je bilo — pozabimo. Saj ni tako hudo in saj ne bo več. Ne razume, da je to, kar je storila, med njo in med možem še vedno tu in bo tudi zmeraj ostalo. Mož pa se muči, hoče izvedeti najmanjše detajle, zakaj, kako, kolikokrat, s kom, na kakšen način, si pri tem še bolj razjeda dušo in bolest se mu pogreza v srce kakor bi se prežigala vanje razstopljena kovina. A ne more nehati s svojo samomučilsko radovednostjo. Hoče najtočnejše ugotoviti, kdo je pravzaprav zdaj, kako daleč je ponižan. Skoro z naslado brodi po svoji sramoti, da bi njeno bolest izpoznal prav do konca.

In tako se tudi v tej igri muči »on« do tja, ko ne more več in išče v alkoholu pozabljenja. Končno ubije svojo ljubico. Ta pa umira zgolj v zavesti, da je »njemu« nadčloveško žrtvovala vse in le njemu, ker ga ljubi. Po ženskem čutenju je prepričana, da ljubav posvečuje vsa sredstva. Iz naravnega protislovja med moškim in ženskim naziranjem glede istega dejanja se rodi tragedija na življenje in smrt.

(Konec prihodnjič.)

Glasbeni vestnik.

— **Koncert mariborskih učiteljiščnic.** Že dvakrat napovedani koncert ženskega zbora mariborskega državnega učiteljišča se vrši za sedaj nepreklicno v soboto, dne 24. t. m. v Filharmonični dvorani. Spored obsega 15 dvo- in četveroglasnih ženskih zborov, solospeve gdč. Zore Ropasove in violinski solo ge. Brandl-Pelikanove iz Maribora. Vstopnice so v predprodaji v Matični knjigarni. Več o sporedu v prihodnjih dneh.

PARIŠKA MODA

Kaj bo nosila

moderna dama po leti?

Bele in krem krilo ter barvasti jumper

od tvrdke

Fran Lukič, Ljubljana, Pred Škofijo 19

Sokolstvo.

CENJENEMU OBČINSTVU — BRATSKEMU ČLANSTVU!

V dneh 7., 8. in 9. junija 1924 se vrše v Ljubljani pri Sokolu I na Taboru velike sokolske slavnosti, katerih se bodo udeležili tudi bratje iz Srbije, Bosne in Hrvatske. Zbrala se pa bodo ob tej priliki na Taboru tudi druga društva in došlo bo mnogo civilnega občinstva od blizu in daleč.

Vsem udeležencem gostom bo treba preskrbeti prenočišča. Ker v ljubljanskih hotelih v takih slučajih ni dovolj prenočišč, dovoljujemo si tudi to pot potrkati na gostoljubna vrata ljubljanskega naprednega in Sokolstvu naklonjenega meščanstva, da nam priskoči na pomoč in da na razpolago prenočišča, v kolikor more to utrpeti. Posebno se priporočamo občinstvu šentpetersko - poljanskega predmestja.

Prosimo prav iskreno vse sokolske družine in one, ki so Sokolstvu naklonjene, da prijavijo »Sokolu I.« po pošti ali pa osebno svoja razpoložljiva prenočišča bodisi brezplačno ali event. proti odškodnini. Prijave sprejema sokolska pisarna na Taboru vsak dan od 16. do 19. zvečer popoldne. Zdravo! Stanovanjski odsek.

„Jadranska Straža".

(Občni zbor.)

V srebrni dvorani hotela »Union« se je vršil v soboto ob 20 občni zbor »Jadranske Straže«. Z ozirom na nesklepčnost zbora se je vršil pol ure kasneje drugi občni zbor, ki ga je otvoril predsednik dr. Rudolf Marn. Pozdravil je vse navzoče, posebno pa še velikega župana dr. Šporna, konzula portugalske republike g. Štruclja in delegate podružnic.

G. veliki župan dr. Šporn se je zahvalil za pozdrav, naglašujoč, da si šteje v čast, da je bil pozvan na zborovanje. Izrazil je svoje zadovoljstvo nad tolikim interesom za ideje »Jadr. Straže« med Slovenci in je želel zborovanju največ uspeha.

Zelo izčrpno in pregledno tajniško poročilo o delovanju in cilju ter idejah društva »Jadr. Straže« je podala glavna tajnica ga. dr. Debelakova. Navajala je, da je namen in cilj društva predvsem kulturno in gospodarsko pospeševanje jugoslovenskega Jadrana in je društvo svoj prvotni program, katerega glavni cilj je bil obramba Jadrana, znatno razširilo. Jasno sliko je podala tajnica tudi o delovanju društva. V preteklem letu je imelo društvo 10 sej, 1 izredni občni zbor in rešilo se je 400 spisov. Prireditvi sta bili dve in sta uspeli tako v moralnem kot v materalnem ozdru dobro. Predavanje, ki ga je imel poručnik Crnić iz Zagreba dne 9. julija v Kazini, je bilo dobro obiskano. Od društvenih podružnic, ki so ustanovljene v Mariboru, Ptuju, na Jesenicah, v Celju, Žalcu, Ormožu in Žerjavu pri Mežici, je najbolj delovala ptujska, ki je bila zelo agilna ter si je pridobila mnogo članov. Zanimivo je, da so častniki mariborske, kakor tudi ljubljanske garnizije večinoma člani društva. — Članov šteje društvo 1242. Med najvažnejše prireditve letošnjega leta spadajo mornariški dnevi, ki se bodo vršili po celi državi in ki bodo splošna manifestacija za našo Adrijo. Ga. tajnica se je zahvalila nato vsem dobrotnikom društva, predvsem županu dr. Periču, nakar je tajnik mariborske podružnice g. Serkić podal kratko poročilo o delovanju tamošnje podružnice, ki šteje 400 članov. Povdarjal je zlasti zasluge notarja Ploja, ki je dal natisniti na svoje stroške društvu od skladatelja Parme poklonjeno koračnico »Jadranska Straža« ter 1000 izvodov izročil podružnici v svrho razpečavanja. Obema dobrotnikoma je izrekel svojo zahvalo.

O stanju blagajne in o društvenem prometu je poročal blagajnik g. Mikuš. Aktiva društva so znašala v prvem letu obstanka 45.392.64 Din, pasiva 10.384.28 Din. Dobiček je znašal 35.008.36 Din. Blagajniku je bila za vestno poslovanje izrečena zaupnica. K sklepu je predsednik dr. Marn poročal, da je centralni odbor v Splitu določil spremembo pravil, in sicer, da se število odbornikov zviša od 16 na 30. Število je po mnenju občnega zbora preveliko in se bo poslalo tozadevno poročilo centralni upravi v Split. Na mesto odstopivših odbornikov, tajnika g. Borštnika in majorja Dragoljuba Milivojevića sta bila kooptirana v odbor dr. Josip Birsa in inž. Debeljak.

S tem je bil dnevni red izčrpan, nakar se je pri slučajnostih oglasil k besedi dr. Stefančič iz Maribora, ki je izjavil, da se v Mariboru osnuje glavni odbor »Jadranske Straže«. Njegov predlog je bil soglasno sprejet, glede delokroga mariborskega odbora pa se bo razpravljalo na enj prihodnjih sej. Razmotrivala so se še nekatera aktuelna vprašanja, nakar je predsednik dr. Marn zaključil uspeli občni zbor.

Zborovanje hišnih posestnikov.

Včeraj ob devetih dopoldne je bil v veliki dvorani »Uniona« občni zbor »Prvega društva hišnih posestnikov v Ljubljani«, ob odlični udeležbi. Društveni predsednik Ivan Frelih je ob otvoritvi pozdravil najprvo došle goste, v prvi vrsti podpredsednika Centralne organizacije hišnih posestnikov iz Beograda, Živojina Moskovljevića, odposlanca iz Zagreba plem. Čačkovića in Modrušana iz Karlovca. Istotako se je zahvalil za poset gostom z dežele. V svojem nadaljnem govoru je razvijal potrebo močne skupne organizacije posestnikov v celi državi.

Spominjal se je kongresa, ki se je obdržal lansko leto v marcu v Beogradu. *Naglašal je nujno potrebo odprave stanovanjskega zakona,* ki je državi, gospodarjem, kakor tudi najemnikom samo v kvar. Društvo je bilo vedno na delu za interese svojih članov, kar se kaže v izposlovanju, da ne bo treba odslej plačevati 30 % prebitka hišnega davka in nasprotno izposlovanju 30 % povišanja stanovanjske najemnine. Istotako je bil odpravljen s precejšnjo pripomočjo društva kuluk, ki za naše kraje nima smisla. Agilnost kaže društvo tudi v tem, da so se na njegovo inicijativo ustanovile slične organizacije tudi po deželi in se strnile v zvezo hišnih posestnikov za Slovenijo. Spominja se v govoru še tekom leta umrlih članov. *Ljubljanska organizacija ima ob koncu leta 1239 članov.* Na te apelira, da podpirajo društveno glasilo »Moj dom«, za katerega naročnino obvelja isti znesek kot preteklo leto: 10 Din. Istotako se tudi članarina ne poviša. Svoj govor je končal predsednik s pozivom na skrajen odpor proti stanovanjskemu zakonu.

Zatem je poročal blagajnik Josip Urbanič. — Društvo je imelo letnih dohodkov 51.933 Din 33 para, izdatkov 51.009 Din 90 para. Ostane prebitek 923 Din 45 para.

Z dvigom rok je bil nato izvoljen novi odbor, ki ostane povečini isti. Predsednikom je bil izvoljen Ivan Frelih, odborniki pa so: Fran Ks. Stare, dr. Josip Regali, dr. Lovro Požar, Josip Urbanič, Makso Hrovatin, Jože Pirc, Anton Adamič, Aleksander Gjud, kanonik Sušnik, Simon Kmetetz in Avgust Jenko. Pregledniki računov: Antonija Kadivc, Josip Tribuč in Ivan Jeglič.

Težave društva ob svoji ustanovitvi pred 29. leti je pojasnil dr. Požar in pozivjal k

čimvečjemu razumevanju za organizacijo. Na njegov poziv so bili nato izvoljeni častnim članom društva Alojzij Korsika in dr. Vinko Gregorič ter sedanji predsednik Ivan Frelih. Spomnil se je tudi ranjkega dr. Tavčarja, ki je bil med ustanovitelji društva. Nato je povzel besedo zastopnik iz Beograda dr. Živojin Moskovljević. V svojem govoru je povdarjal potrebo enotne organizacije, ker se da le potom te doseči odpravo stanovanjskega zakona. Naglašal je, da pride tekom časa sigurno do enotne organizacije hišnih posestnikov. Že letos se bo vršil v Parizu tak mednaroden kongres, katerega se udeleže tudi delegati naše države. Za zanimiva svoja izvajanja je žel obilo priznanja. Besedo je dobil za njim zagrebški delegat pl. Čačković, ki je naglašal potrebo gojitve ognjegastva, ki mora biti podpirano od vlade in zaščiteno s posebnim zakonom. Dr. Regali se je pritožil čez policijsko naredbo glede zapiranja hišnih vrat in zvonca, ki sili gospodarja, da mora raznim strankam vsak čas v noči odpirati ali pa mora nastaviti za to posebnega hišnika ali vratarja. Pritožil se je tudi čez težke poštne avtomobile, ki kvarijo vsled pretresa hiše. Tozadevno je bila sprejeta resolucija, nakar je bil po pozivu k solidarnosti in agilnosti na delu po Ivanu Frelihu občni zbor zaključen.

Popoldne se je vršil v unionski restavracije še občni zbor Zveze hišnih posestnikov za Slovenijo. Na ta občni zbor so prišli tudi delegati iz Maribora in vseh večjih krajev Slovenije. Tudi tukaj je šel ves odpor zborovalcev proti stanovanjskemu zakonu. Prisostvovali so tudi dopoldanski gostje iz Hrvatske in Srbije. V Zvezo je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik Ivan Frelih, I. podpredsednik Fran Ks. Stare, II. podpredsednik dr. Pavliček. V Centralni odbor pridejo za Slovenijo Ivan Frelih, dr. Pavliček, dr. Marin ter Fran Staré. —

Na občnem zboru se je nadalje apeliralo na čimvečjo agilnost v posameznih društvih, nakar je bil občni zbor zaključen.

Prostovoljno gasilno in reševalno društvo.

(Občni zbor.)

Včeraj dopoldne se je vršil občni zbor prostovoljnega gasilnega društva v društvenih prostorih Mestnega doma. Zborovanje je otvoril predsednik g. Kaduno, nakar je povzel besedo obč. svetnik g. Josip Turk kot zastopnik »Jugoslovenske Gasilne Zveze« in je vodil skupščino do konca. Prečitano je bilo poročilo o lanskem občnem zboru. Blagajniško poročilo je podal g. Breskvar. Iz poročila je razvidno, da so znašali društveni dohodki 77.539.16 Din, izdatki pa 72.408.51 Din. Društveno premoženje in blagajniški izkaz v gotovini znašata 51.516.35 Din. Po tajniškem in gospodarskem poročilu g. Vidmarja, ki je navajal razne statistične podatke, med drugim, da je prostovoljno gasilstvo sodelovalo pri 36 požarih v preteklem letu, je pozdravil zborovalce v imenu mestne občine obč. sv. g. Pirc, naglašujoč, da je treba izravnati spor, ki vlada v društvu, ter da je potrebno vzajemno delovanje med mestno občino in prost. gasilnim društvom. Mestna občina bo znala čuvati pravice, ki pripadajo že 35 let obstoječemu društvu in stremi za tem, da bo požarna varnost v Ljubljani na najvišji stopnji. G. Turk se je s poročilom predgovornika popolnoma strinjal in je naglašal, da gasilci ne poznajo nobenih osebnosti ali politike, ravnajo se samo po geslu »na pomoč!« Res je, da je mestna občina zanemarjala prostovoljno gasilstvo, vendar se da to še popraviti. Želi v imenu »Jug. Gasilne Zveze«, da se doseže sporazum in da neha osebno sovraštvo. O stanju društvene bolniške blagajne je poročal g. Blatnik. Nato so se vršile volitve novega odbora. Predlagni sta bili sledeči kandidatni listi: Načelnik Turk Josip, podnačelnik Kaduno Anton, I. blagajnik Breskvar Ivan, (namestnik Strgar Jakob), II. blagajnik Blatnik Karol, (namestnik Priškovc Ivan), tajnik Zupan Herman (namestnik Ižanc Maks; I. četnik odbornik Kavčič Tomaž, II. četnik odbornik Štrukelj Karol, III. četnik odbornik Lapajnar Josip. II. lista je bila: Načelnik Pirc Josip, podnačelnik Štrukelj K., tajnik Hočevar Al., namestnik Hariš N., I. blagajnik Križnar Iv., II. blagajnik Blatnik Karol, blag. namestnika: Perme Iv., Modic Karol. Četopoveljniki: I. četa Kavčič Tomaž, II. četa Lipovšček Štefan, III. četa Lapajnar Josip. Pregledniki računov: Jontes Ignacij, Zorž Stanislav, Pozaršek Ivan. Izvoljena je bila prva lista s 24:1 glasovi. Po volitvah so bila razmotrivana razna aktualna vprašanja, predvsem glede ponovnega sprejetja g. Pirca za člana, dalje glede zvišanja bolniške podpore in glede potrebščine. Novoizvoljeni načelnik g. Turk je nato zaključil zborovanje z apelom na navzoče, da vzdržujejo red in disciplino v društvu ter mu na ta način zopet pridobe ugled v javnosti.

Nekaj o bolniških blagajnah v ČSR.

Plače uradništva bolniških blagajn so uravnane s kolektivno pogodbo z dne 2. nov. 1920. l. Položaj teh uradnikov je naravnost sijajen. Čujte: Delovna doba znaša 6 ur in delo se čez uradne ure honorira med tednom s 50%, ob nedeljah pa s 100% več. Ob dopustu pa gre slednjemu nameščencu zvišana plača in sicer za 50% in več z vsemi dohodki. Navajamo nekaj primer. Okrajna bolniška blagajna v Trebiču: Upravitelj J. Stulik, bivši krojaški pomočnik, ima letne plače 46.310 čK, t. j. mesečno 3850 čK. Poleg tega ima stanovanje s kopalno sobo, luč in kurjavo. Blagajničar J. Kamenik, bivši pekovski pomočnik, ima letne plače 39.390 čK, t. j. mesečno 3282 čK. P. Hunaček, bivši uslužbenec v knjigotržnici, ima na leto 23.000 čK. V bolniški blagajni je nameščen šele 3 leta. Študiral je na gimnaziji, to se pravi, hotel je študirati, pa je že iz II. gim. raz. izstopil, ker ni mogel zmagovati učnih predmetov. Manipulantna uradnika Charvat in Zambersky z meščansko šolo imata na leto po 17.000 čK. — Okrajna bolniška blagajna v Pardubicah: K. Cerekvicky (realna matura) vleče na mesec 3881 čK, J. Šimek (6 realnih razr.) ima na mesec 3199 čK, R. Velda mesečno 3073 čK, B. Jelinek (srednja šola) mesečno 2839 čK, E. Jakubiška, ključavničar, mesečno 2984 čK, K. Prikopec, izučen v izdelovanju jerbasov in košar, 1685 čK, Ana Wolf (meščanska šola) 1255 čK, O. Vindeman, strojnik, 1421 čK, Marija Hlavaček (trgovska šola) 1031 čK itd. — Okrajna bolniška blagajna v Kolinu: Ravnatelj B. Zaligov, bivši čevljarski pomočnik (ljudskošolska izobrazba) ima mesečno 2900 čK, blagajničar J. Reiter, bivši kurjač strojev (z ljudskošolsko izobrazbo) vleče na mesec 2000 čK. — Okrajna bolniška blagajna v Kraljevem Dvoru: Ravnatelj J. Rehov, bivši rudar, ima mesečne plače 2986 čK, knjigovodja Hofdan, prej kakor knjigovodja nameščen v tvornici, ima na mesec 2638 čK, bivši delavec A. Klazar prejme vsak mesec 1791 čK. Pri tej bolniški blagajni nameščeni imajo ljudskošolsko izobrazbo, največ pa meščansko. — Okrajna bolniška blagajna v Ustju na Orl.: Ravnatelj J. Suchy, bivši livar, letna plača 27.000 čK, blagajničar Fr. Juva, bivši tkalec, letno 22.000 čK, J. Skluček, bivši mizar in kočijaž, 18.000 čK, J. Sobotka, bivši tvorniški delavec, 17.000 čK, ka, bivši tvorniški delavec, 17.000 čK. Navedene plače so temeljne, k njim pridejo še doklade, tako da znaša ravnateljeva plača 40.000 čK. na leto. Vsi ti imajo samo ljudskošolsko izobrazbo. — Okrajna bolniška blagajna v Češ. Skalici: Upravitelj blagajne Fr. Prohazka ima na leto 32.000 čK, blagajničar V. Vondrašek 25.900 čK, uradnik Hanuš 15.600 čK, sluga Losenicky pa 14.300 čK ter še 150 čK mesečno za kontrolo bolnikov. Upravitelj Prochazka se je učil rezbarstva, Hanuš ima pa meščansko šolo.

Čisto naravno je, da so upravni izdatki pri današnjih plačah uradnikov bolniških blagajn ogromni. Kako smatrajo člani odborov svoje funkcije, o tem govori ukrep okrajne bolniške blagajne v Boskovicah. Zasedanje odbora se vrši redno ob nedeljah, za kar dobi vsak odbornik 30, oziroma 40 čK ali vsi skupaj 600 čK. Bolniška blagajna v Mikulovi je imela pred vojno 1 uradnika, danes jim ima pa — 14. — Kakor je iz navedenega razvidno, bolniške blagajne v Češkoslovaški pretirano visoko plačujejo svoje nameščence, saj je 1 češka krona skoraj 10 jugoslovenskih. Kaj čuda, da plzenski »C. D.« kritizira to potratnost socijalnih demokratov ter pravi: Če se ima štediti, kar zahteva januarski zakon iz l. 1922, se mora štediti povsod, mora se štediti tudi v bolniških blagajnah. To je tudi javni denar, s katerim se tu gospodari. In da se v bolniških blagajnah štedi, je tako v interesu delavcev kakor tudi podjetnikov.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 19. maja 1924.

Kam vodi klerikalizem?

Žalostno, toda nepobitno je dejstvo, da se nekaterim Slovanom bivše Avstro-Ogrske, zlasti onim starejše generacije, še vedno toži po »zlatih« časih, ko je tujec vihtel nad njimi svoj bič. Odkrito si tega nihče ne upa priznati, na tihem pa marsikdo sanja, kako bi bilo lepo, če bi se vrnil avstrijski knut, ki bi tepel in zatiral samo nacijonalno zavedne kroge, njim pa bi delil bogate nagrade za zvestobo. Take elemente ima naša država, ima jih tudi Češkoslovaška in Poljska. Pri nas so našli zavetišče v klerikalni stranki, ki je na zunaj sicer strogo nacijonalna in lokal-patrijotična, v resnici pa bi prav nič ne protestirala, če bi Jugoslavija razpadla in bi Slovenci znova prišli pod katoliškega vladarja ali kancelarja. Klerikalci besne, če jim kdo očita takšne skrivne želje, todi bodimo odkriti in priznajmo, da so bila za klerikalizem tla v bivši Avstriji veliko bolj ugodna, kakor so danes. Tega se dobro zavedajo klerikalni voditelji in zato bi radi utopili v žlici vode vse, kar količkaj diši po pravem jugoslovenstvu in kar ne priznava separatistične lajne, ki ni v bistvu nič drugega, nego izraz avstrofilstva, odnosno sovraštva proti Srbom in pravoslavju. Najboljši dokaz, da je klerikalizem res tista politična stranka, ki bi rada preprečila popolno ujedinjenje jugoslovenskega naroda, ker računa, da bi se utegnile stvari v doglednem času razviti v prid njenim katoliškim tendencam, nam nudijo slovaški klerikalci, ki se v taktiki prav nič ne razlikujejo od naših.

Nedavno je vzbudila v češkoslovaški javnosti velik šum polemika, ki se je razvila povodom odkritega pisma, poslanega iz Amerike prezidentu Masaryku. V tem pismu očita ameriško udruženje slovaških katolikov sivolasemu prezidentu ČSR različne krivice napram slovaškemu narodu. Podtika mu zatiranje Slovakov, ki da so v skupni državi v položaju brezpravne narodne manjšine. Na to pismo so odgovorili češkoslovaški legijonarji, ki izjavljajo, da stoje tudi danes, kakor v času viharne dobe svetovne vojne in revolucije, zvesto in neustrašeno za svojim ljubljenim voditeljem. Legijonarji stoje na čisto pravilnem stališču, da ljudje, ki niso ničesar žrtvovali za osvobojenje, todi nimajo pravice odločevati v državi, ustanovljeni brez njihove pomoči. Slovaške klerikalce pa so prijeli še z druge, veliko bolj občutljive strani. Pravijo namreč, da dobro vedo, odkod veter piha. Klerikalizem si želi revizije mirovnih pogodb. Slovaška ljudska stranka in njena ameriška podružnica bi rade, da bi velesile revidirale meje ČSR, seveda v prid Madžarske. Omenjeno pismo govori namreč o češkem imperijalizmu in čeških imperijalističnih aspiracijah, niti z besedico pa ne omeni madžarskega imperijalizma in nasilja, ki ga je prenašal nesrečni slovaški narod pod Avstrijo.

Iz Budimpešte je prišla torej inicijativa za javen napad na moža brezprimerne plemenitosti in ljubezni do svojega naroda, ki mu je s tolikimi mukami ugladil pot do svobode. Slovaški klerikalci se ne sramujejo obrekovati prezidenta Masaryka, kakor se ne sramujejo naši psovati in blatiti Srbov, ki so edina ovira, da se ne morejo uresničiti njihove skrivne želje. Tu in tam je klerikalizem enak. Povsod hujska proti enotni državi, povsod nasprotuje nacijonalnim težnjam in povsod opravlja isto funkcijo — izdajalca narodnih in državnih interesov.

★ ★ ★

— **Konsternirani klerikalci.** Naši klerikalci so v soboto in še včeraj ves dan samozavestno in zmage pijani oznanjevali, da je napočil težko pričakovani srečni trenotek, ko prevzemo vlado v Sloveniji v svoje roke. Kar tri portfelje so si klerikalni veljaki zasigurali zase v pričakovanem Davidovićevem kabintu! Dr. Korošca so imeli določenega za železniškega ministra, Joža Gostinčarja za ministra socialne politike, dr. Kulovca pa za ministra šum in rud ali pa agrarne reforme. Z največjo napetostjo je klerikalni generalni štab pričakoval končnih obvestil iz Beograda. Med 17. in 18. uro včeraj popoldne je bil pripravljen ves klerikalno-časopisni aparat, da razširi po vsi Sloveniji radostno vest, da je prevzel Davidović - Radić - Koroščev blok vladno krmilo v svoje roke in da so s tem klerikalci neomejeni gospodarji situacije v Sloveniji. Posamni klerikalni pristaši so si že porazdelili med sabo vsa važna mesta pri državni upravi v Sloveniji Pa je prišel nepričakovano hladen tuš! Mesto vesti, da je zavladal v državi opozicijonalni blok, je došlo poročilo, da se je Davidović zmotil v računih in da je radi teh pogrešnih svojih računov moral vrniti svoj mandat. Kdo bi mogel popisati konsternacijo, ki je z ozirom na to vest zavladala v klerikalnem taboru! Vse je klelo in zabavljalo, najbolj pa tisti, ki bi že danes morali nastopati kot novi državni dostojanstveniki. Strele njihove jeze so se to pot obračale najbolj na Davidovića, češ da dela neiskreno in dvorezno politiko, ker farba svoje zaveznike z absolutno gotovostjo svojega uspeha, dočim v resnici s svojim delom in s svojo politiko samo okrepljuje stališče Pašić-Pribičevićeve koalicije.

— **Jugoslovenski poljedelci v Pragi.** V sredo opoldne so prispeli v Prago na gospodarsko razstavo jugoslovenski poljedelci pod vodstvom predsednika poslaniškega kluba zemljoradniškega Saveza Voje Lazića, generalnega tajnika dr. Uroša Stojića in ravnatelja zemljoradniške zadruge Milutinovića. Delegacija se je odzvala vabilu mednarodnega agrarnega urada v Pragi, da se udeleži njegovih sej, obenem pa tudi gospodarske razstave, ki je bila otvorjena v četrtek. Jugoslovenske goste sta pozdravila v tajništvu mednarodnega agrarnega urada gen. tajnik inž. Fiedler in tajnik jugoslovenske sekcije Jakovljević. Zvečer so jim priredili v dvorani Mestnega doma banket, na katerem je pozdravil goste inženjer Klinder. Poslanec Lazić se je zahvalil za pozdrav in naglašal pomen češkoslovaškega zadružništva in njegove organizacije. Predsednik čsl. centralnega Saveza zadrug je v svojem pozdravnem nagovoru naglašal bratstvo obeh narodov ne samo na političnem, temveč tudi na poljedelskem polju. Češkoslovaško zadružništvo z veseljem ponuja roko jugoslovenskemu. V četrtek opolne se je udeležila naša delegacija svečane otvoritve gospodarske razstave.

— *Malgajevi soborci* naj javijo svoje naslove odboru za Malgajev spomenik v Guštanju, da jim lahko pošlje legitimacije za polovično vožnjo v Guštanj k slavnostnemu odkritju Malgajevega spomenika, ki se vrši dne 29. maja 1924.

— **Katoliško Tiskovno društvo je spregovorilo.** Včerajšnji »Slovenec« priobčuje pod naslovom »Pojasnilo« na prvem mestu med dnevnimi novicami tole izjavo Katoliškega tiskovnega društva, ki je lastnik Jugoslovenske tiskarne in »Slovenca«: »Zaradi neke nečedne podobe, ki jo je »Narodni dnevnik« pretekli teden nabil po ljubljanskih vogalih za reklamo, izjavlja načelstvo KTD sledeče: Načelstvo je dalo vodilnemu osobju v Jugoslovanski tiskarni ob otvoritvi točno službeno navodilo, da uslužbenci ne smejo sprejemati nobenega dela (slike ali tiskovine), ki bi ne bilo z nravnostjo v soglasju. V inkriminiranem slučaju je uslužbenec naročilo, ki je bilo baje zelo nujno, sprejel, preden je sliko videl, in jo je dal v naglici brez cenzure v izdelavo. Načelstvo KTD obžaluje ta neprijeten dogodek ter je dalo v tem oziru zopet najstrožja navodila, da se v bodoče kaj takega ne ponovi.« — Kaj pa pravi KTD k pisavi svojih organov »Slovenca« in »Domoljuba«? Ali je ta pisava v soglasju z »njegovimi navodili«? To bi radi vedeli. Imenovana lista neprestano ščuvata proti državi in državnemu edinstvu, dasi je notorično, da ima podjetje, ki je lastnik teh dveh listov, največje materijalne koristi prav od one državne uprave, ki jo ta dva lista na najbrezstidnejši način dosledno napadata. Ali je tako postopanje moralno? Pričakujemo, da se »Katoliška« — pardon — »Jugoslov. tiskarna« odpove vsem delom, ki jih dobiva v tako bogati izmeri od vladne uprave, ki je tako korumpirana in propadla — vsaj »Slovenec« in »Domoljub« to zatrjujeta — da je niti pes ne povoha. Vkljub temu pa »Jugoslov. tiskarna« prav rada baše v svoj žep denar, ki ga dobiva od te uprave za dela, ki jih je zanjo izvršila.

— **Gremij trgovcev** v Ljubljani naznanja svojim članom, da je začel z izterjevanjem gremijalne doklade za leto 1924. Ker se pri pobiranju doklade dostavljajo tudi pozivi glede podpornega fonda, prosi gremij vse člane, da se pozivu čim prej odzovejo, na kar se jim bo doposlalo razvestne tablice z opozorilom na občinstvo. — Predsednik: Fran Stupica l. r.

— **Spremembe v naši vojski.** Imenovani so: za pomočnika komandanta ljubljanskega vojnega okruga polkovnik Josip Novak, za načelnika topniškega oddelka dravske div. oblasti polkovnik Milan Radojičić, za upravitelja savskega klav. skladišča adm. kap. Matej Gruden, za načelnika intendanture dravske div. oblasti adm. podpolkovnik Jelenko Igović, za načelnika

---

M. Z.:

Prvi večer skupine Hudožestvenikov.

»Selo Stepančikovo«. Šest slik po Dostojevskega romanu. (Za oder priredil, kakor čujem, Nemirovič-Dančenko).

O vsebini so naši listi dovolj vnaprej poročali in vsakdo je bil lahko toliko informiran, da je sledil dejanju tudi, če je le tu in tam kak ruski stavek neposredno razumel. Največjo zaslombo za resnični vtisk pa ima vsakdo v neprekosljivi realistiki umetnikov samih. Kaj bi govoril? »Kritika« je tu lahka stvar, ker preneha. »Pojdite pogledat« — je vse, kar morem reči.

Čuli smo, ko je ta grupa igrala v Zagrebu, tudi mnenja, da ni čisto na oni višini, kakor so bili »glavni« Hudožestveniki pred par leti. Gotovo bo res, da imajo poleg čisto prvih moči med seboj tudi manjše zvezde. A vigrani so tako, da niti na enem mestu nisem občutil, da bi se katerikoli sodelujočih ne spajal harmonično z drugimi v enoten umotvor.

Manjka nam danes tudi »tertium comparationis«, da bi mogli ugotavljati upravičenost onega mnenja; to, kar smo pred 3 leti videli pod Kačalovim, je sicer še dokaj živo v nas, ne daje pa za tako sodbo nikake opore.

Koliko je neki v teh igralcih rutine, kedar igrajo? To vprašanje mi je prišlo pri vsem navdušenju. Kajti če pomisliš, da morajo potovati križem sveta, nikjer izpočiti, nikjer v miru domačnosti, in da so iste igre ponavljali bogve že kolikokrat, dvomiš, da bi mogli vse to vselej zopet docela doživljati. Saj jim mora včasih — vsaj izpočetka večera — vendar samim presedati, zopet isto govoriti in glumiti. Tako si nehote misliš. Toda — opaziti jim tudi tega ni! Čudoma. Zdelo se je vsaj meni, kakor bi bilo to »Selo Stepančikovo« tudi za umetnike same vžitka polna premijera. Kakšne vrste živcev morajo imeti, kakšno ljubezen, kakšnega umetniškega duha v sebi, da to zmorejo?

Kakšen vtis pa ima naše občinstvo od Dostojevskega dela samega? Že pred predstavo sem bil naziranja, da bodo naši ljudje te vrste Rusijo, te v enostranski ekstrakt stopnjevane figure, sprejeli s kolikor toliko mešanimi občutki. In po nekoliko sem to tudi res opazil.

Jako izobražen prijatelj je menil: Ali naj bodo to ljudje? To so živine, norci; tudi dobričine med njimi so zoprni v svoji brezskrajnosti, ki te mora le vjeziti. Saj ni čuda, če kažejo boljševiki na takole delo največjega ruskega avtorja, kedar hočejo komu dopovedati, da je bil skrajni čas za uničenje dosedanje Rusije.

Tudi med našimi ruskimi emigranti niso prav zadovoljni, češ, nikari ne mislite, da je bila ona Rusija, ki jo ljubimo, kdaj takale.

Toda meni se zdi, da je treba vsako stvar jemati tako, kakoršna hoče sama biti. Treba ji je priti nasproti s dobro voljo in ljubeznijo.

Dostojevskij je ta roman napisal 1859. leta, pet let po svojem sibirskem prognanstvu, in ko se je pravkar opredelil tako, kakor ga poznamo iz poznejših, glavnih del.

Mikalo ga je spisati komedijo. Pri delu pa se je v svoje značaje in v sebe samomučiteljno zagrizel in nastal je roman. Izgubila se je komedijska linija; povest je postala mestoma silno trpka, posebno glede ostudnega Fome Fomiča. Iz te figure je postal ruski Tartuffe, ki mu želimo vse zlo in vso zasluženo sramoto. Toda Rus Dostojevskij ni Francoz Molière. Molièrovega Tartuffa poženo naposled iz Orgonove hiše, na kateri je visel kakor uničujoča gosenica. Fomi Fomiču se pa posreči z navidezno izpremenitvijo fronte svojo pozicijo ne le zopet rešiti si nego jo pod krinko simpatičnosti celo utrditi za nedogleden čas. To je prav trpka, dejal bi strupena, a tudi prava komedijska poteza. Dostojevskij je hotel bičati na najneusmiljenejši način ruski običaj, imeti pri hiši inozemskega »učitelja«, ki si je znal dostikrat s francoskimi frazami in kosci znanja z raznih polj v gostoljubno-dobrodušnih, a duševno lenih vlastelinskih dvorcih nesramno priboriti stališče pravcatega tirana. In to so bili dostikrat ljudje, ki so bili v svoji domovini morda frizerji ali bogvekaj. Rusom so pa znali imponirati in so zavojevali s svojim »hohštaplerstvom« vso rodbino, da jim je, četudi nevoljno, služila.

Dalje se pa Dostojevskij s tem tipom obrača zoper zapadnjaštvo in njegovo civilizacijo, katero je vedno hujše odklanjal, videč v Rusiji sami neizmerno slavjansko silo, ki si bo boljšo kulturo ustvarila iz sebe in ima naravnost človečanski poklic.

Vtretjič je Foma bil izprva »prizivalščik«. Mi bi rekli skledoliznik. Skoro vsak ruski dvorec je imel takega parasita. Vse ga je zaničevalo, ga vleklo, on sam se je valjal v ponižnosti in prilizovanju, še sam podžigal okolico, naj se iz njega norčuje in ga ponižuje. V resnici pa mu je šlo za materijalno udobno življenje brez pravega dela in v srcu je svoje gostitelje pač pošteno sovražil in celo mislil, kako bi on kdaj njih ponižal.

Če je prišel do moči, je bil ogaben. Saj že naš pregovor pravi, da ni ostudnejšega gospoda, nego je bivši berač.

Fomi Fomiču se pokret navzgor posreči po eni strani kakor Tartuffu. Po smrti starega gospodarja si je znal s hinavstvom, skritim pod bigotnost in pietizem, popolnoma osvojiti staro domačo gospo in razne druge babe v hiši. Kdor ima v hiši regiment takih starih bab, ki povsodi vohajo greh in brezbožnost, mora biti pravi Heraklej, če ne podleže ali se vsaj radi ljubega miru ne vkloni.

Jegor Iljič Rostanjev, najmehkejši človek na svetu, tipično rusko srce, je seveda izgubljen. In ta blagi mož si mora dati celo od lastne matere očitati, da je grd značaj. Kako ga to boli; toda ne more na površje proti Fomi Fomiču. Ta pretkani mrzli egoist si je gospodarja tudi še drugače, neposredno zavojeval — in to gre čez francoskega Tartuffa — s svojo »učenostjo«. Foma hodi z licem starejšega ruskega učenjaka okoli, ošaben kakor puran in napravi, kedarkoli se mu zdi primerno, nad ubogim Rostanjevim dosdevno kulturen »knock out«. Tu jo imaš po butici, ti neizobraženi kmet? Saj še ne veš, kdo sem; da »zdaj« pišem knjigo, ki bo svet naravnost porasila po svoji nedoseženi umstvenosti.

Foma je v tem igranju »genija« deloma lažnjivec, deloma pa si svoje zvanje morda res domišlja, ker je brezmejno častihlepen in izhaja njegova vladoželjnost ne le iz nekake osvete nad teptano prošlostjo, nego tudi iz direktnega pohlepa po slavi.

V Fomi se ponavljajo poteze »genijalnega« godbenika Jefimova iz nedovršenega romana »Njetočka Njezvanova« (1849). Ta Jefimov si tudi zadošča s šarlatanstvom; ima protektorje, ki se jim zdi, da tiči v možu gradivo za velikega virtuoza. A Jefimov noče pozitivno študirati in se mučiti s tehniko goslanja. On si je tako mojstra zadosti in misli, da zadošča darovitost; šole ni treba, če je človek »genij«. Takih Jefimovov imamo tudi pri nas.

Čudno je, da je Dostojevskij, to najblažje, največje izmed src, ki so kdaj trpela za ves ruski narod, v nekem pismu omenil, da je ostudni Foma ponekoliko njemu (Dostojevskemu) soroden! To si moremo razlagati le s tem, da je Dostojevski, analizator najskrivnejših tajn duš, najraje bolestno brskal po sebi samem in le prerad in povsem pretirano našel v sebi kaj grdega.

Morda ga je dovedlo do samoponiževalne primere življenje v Sibiriji, kjer je bil sprejet v hišo in rodbino nekega Vrangla, zgolj iz dobrote. Ker ni imel ničesar, s čemer bi se zahvalil, je podarjal gostiteljem od svoje izobrazbe. In včasih mu je morda šinilo v glavo: »Ali jim nisem le strašno nadležen in zopern? Ali jim je moje ravnanje ljubo, ali pa ga le trpe, da ne bi me žalili? Ali ni to pravcati napuh, nedovoljena domišljavost, jim dati čutiti, da sem bolj izobražen; in ali sem raditega boljši, več od njih? Ali jih ne žalim?

Za Fomin značaj je našel pesnik mnoge sorodne figure tudi pri Dickensu, katerega je ravno v Sibiriji čital.

intendanture vrbaske div. oblasti intend. podpolkovnik Franjo Bevk, za upravitelja skladišča pri 3. tovarni za izdelavo vojaške obleke adm. kap. Janko Strupeh, za upravitelja skladišča pri 4. tov. za izdelavo voj. obleke adm. major Milan Napria, za načelnika veterinarskega oddelka bosanske div. oblasti vet. major Ivan Grom, za načelnika veterin. oddelka jadranske div. oblasti veter. major Anton Klar, za načelnika veter. oddelka moravske div. oblasti veter. major dr. Svetislav Valenta, za načelnika veter. oddelka dravske div. oblasti veter. major dr. Ivan Keber.

— **Dobrotnika Ferijalnega Saveza.** G. Kenda, grajščak na Bledu, je Ferijalnemu Savezu odstopil v svoji izredni naklonjenosti obsežen prostor v Zaki v svrho zgradbe tamkajšnje dijaške kolonije. Enako uslugo je napravil društvu tudi g. Tomec, župan blejske občine. Obema nesebičnima dobrotnikoma se odbor najlepše zahvaljuje.

— **Iz Mostara** nam pišejo: 12. t. m. sta se zaročila v Mostaru gdč. Vera Vrhunčeva, hčerka našega rojaka, sodnega nadsvetnika g. Frana Vrhunca, in pešad. poročnik na službi v generalstabnem odelenju g. Vili Premrov-Premerstein.

— **Novi tečaji za strojepisje, slovensko in nemško stenografijo ter knjigovodstvo** (zasebni pouk) začnejo na zasebnem učilišču Ant. Rud. Legat v Mariboru dne 2. junija t. l. ter trajajo 4 mesece. Vpisovanje in pojasnila v trgovini s pisalnimi stroji Ant. Rud. Legat, Maribor, Slovenska ulica 7, telefon 100.

— **Berač — tat.** V samostan v Stični se je utihotapil berač ter ukradel v samostanu bivajočemu vpok. ribniškemu župniku talar in zimsko suknjo v skupni vrednosti 5.000 D. Orožniki stikajo za beračem, a breuspešno. Pritoževati se moramo o veliki nadlegi beračev, ki pod krinko invalidov po hišah nadlegujejo ljudi in se pri tem posiu še arogantni, ako se jim daruje manj kakor en dinar. Da bi nabrano miloščino porabil za kruh ali živila, bi človek še potrpel, a nabrano vse zapijejo na žganju. Naj bi oblast nastopila proti beraški nadlegi.

— **Oropan mrlič.** V Mostaru je umrl pred dvema mesecema neki veleposestnik. Njegova žena, ki je često prihajala na grob, je nekega dne opazila, da je grob razkopan. Oblast je uvedla strogo preiskavo, ker je bil mrlič popolnoma oropan. Prijet je bil bivši grobar, ki je nosil obleko umrlega in je tudi prodajal predmete, oropane mrliču.

— **Smrtna nesreča.** Na glavnem kolodvoru se je danes zjutraj smrtno ponesrečil 50-letni delavec Al. Arzenšek. Razkladal je težke hlode z vagona na voz, pri čemer mu je padel zadnji hlod, ki ga je hotel naložiti, na prsa, ga podrl na tla in mu zdrobil prsni koš. Arzešenk je bil na licu mesta mrtev. Bil je zaposlen pri tvrdki Ivan Šiška v Metelkovi ulici.

— **Ovadbe:** Tekom zadnjih 48 ur so prispele na policijo sledeče ovadbe: pijanost 3, kaljenje nočnega miru 1, cestno - policijski red 9, pasji kontumac 2, pretep 1, nezgoda 1, prevozni red 1, telesna poškodba 1, hišna raziskava 1, nedostojno vedenje 1, prestopek obrtnega reda 1, javno pohujšanje 1.

— **Radi beračenja je bila prijeta** v Šelenburgovi ulici Marija Babnik. Policija jo je izgnala iz mesta.

— **»Bitka« v Šiški.** Iz Černetove gostilne grede sta se snoči v Šiški stepli dve skupini delavcev. Govorile so palice, frčalo je kamenje kot na fronti in vehementno so delovale pesti. Končni efekt je bil ta, da je bilo razbitih več šip »nevtralnih« hiš v soseščini, par pretepačev ima otekline na nosu in tudi nekaj zob je ostalo na bojišču. Finale je napravila policija, ki je dva izmed najhujših vzela v svoje varstvo.

— **Kar Vi potrebujete, to je Elzafluid.** To pravo domače sredstvo katero prežene Vaše bolečine! Poizkusna pošiljka D 27. — Lekarnar Eug. V. Feller, Stubica Donja, Elzatrg št. 238, Hrvatska.

— **»Chinoforin«** kina železno vino, najboljše sredstvo proti s'abokrvnosti, boleznim v želodcu in najboljše okrpečevalno sredstvo pri rekonvaliscenci. Dobiva se v vsaki lekarni.

UMOR V PIRNIČAH.

Umora Marije Zevnikove osumljeni Janez Kristan je bil prepeljan v soboto zvečer iz zaporov kamniškega okrajnega sodišča v Ljubljano, kjer je bil oddan deželnemu sodišču. Kristan kljub temu, da kaželo vse indicije, da je on morilec, dosledno zanika vsako krivdo in pravi, da je nedolžen: »Magari če me takoj obesite«, je izjavil preiskovalnemu sodniku. Med tem pa so orožniki napravili na Kristanovem domu obširno preiskavo, ki je spravila na dan tak obtežilen materijal, da bo ostalo vse Kristanovo zanikanje zločina brezuspešno. — Orožnik Lavrenčič je s pomočjo drugih orožnikov pregledali celo Kristanovo hišo in res mu je uspelo najti več predmetov pokojne Zevnikove in v lastavičjem gnezdu pod streho je našel samokres, s katerim je Kristan svojo žrtev ustrelil. Pod hlevom so orožniki našli zakopano torbico umorjene Zevnikove, v kateri pa ni bilo denarja. Ura Zevnikove je bila skrita v neki omari za obleko. Ko so Kristanu predočili najdene predmete, je še nadalje tajil vso krivdo in je rekel, da to ni mogoče, da so našli predmete pri njem. Sodišče ima torej opraviti s skrajno ciničnim človekom. Upati pa je, da se bo Kristan tekom preiskave udal.

IZ CELJA.

—c Poročil se je v nedeljo v Petrovčah pri Celju g. dr. Miiko Hrašovec, odvetnik v Celju ter starosta celjskega Sokola, z gdč. Berto Vaničevo iz Celja. Sokolstvo je svojemu starosti v soboto na predvečer poroke priredilo serenado.

—c Mestno gledališče. V petek 23. t. m. se v našem mestnem gledališču uprizori opereta »Pri treh mladenkan«. Gostuje gdč. Lubejeva, priljubljena subretka narodnega gledališča v Mariboru. Opereta bo opremljena z novimi kulisami, kostumi so deloma z Dunaja, deloma popolnoma novi po originalnih vzorcih.

—c Odredbe, katere so bile izdane proti epidemiji škrlatice, so odpravljene in se je pouk na celjskih šolah zopet včeraj v ponedeljek pričel.

—c Vlom. V eni zadnjih noči je bilo na otoku v Trubarjevi ulici vlomljeno v štiri vile. V vili Alberich je vlomilec odnesel usnjati vzorčni kovček z likerji, vse drugo je pustil v miru. V drugih dveh vilah ni odnesel posebnega. Vlomil je nato v evangelijsko župnišče, kjer je v pisarni vse razmetal. Pogrešalo se samo znamke. Iz pisarne se je splazil v neko sobo v prvem nadstropju poleg spalnice, kjer je tudi vse razmetal v pisalni mizi, vse drugo pa pustil v miru. Policija zasleduje vlomilca.

IZ MARIBORA.

—m Industrijalci, obrtniki in trgovci! Že ponovno smo objavili v naših dnevnikih, da nameravamo nastopiti maturanti drž. gimnazije v Mariboru po maturi naučno potovanje po naši državi, ki naj bo nekako propagandno potovanje za slovensko industrijo, obrt in trgovino ter za naše kulturne in gospodarske razmere sploh. Zamislili smo si namreč na svojem potu predavanja o teh naših razmerah, ki bi jih po možnosti tudi ilustrirali s skioptičnimi slikami in filmi. Zato smo se obrnili do naših podjetij za podatke o njih obratih in za skioptične slike. Ker pa so zamišljena predavanja združena z velikimi stroški, smo bili prisiljeni zaprositi jih tudi za denarne podpore. Žal pa nas večina njih ni razumela, ampak je menda smatrala naše tozadevne dopise za vsakdanje prosjačenje brez globljega namena ter se našim dopisom ni odzvala, tako da obstoja nevarnost, da ne bomo mogli izvesti v celoti začrtanih si predavanj, ki bi bila vendar tako velikega pomena za našo mlado industrijo, obrt in trgovino. Le nekaj podjetij je pravilno razumelo našo idejo ter se odzvalo z zaprošenimi podatki in denarnimi podporami. Dosedaj so nam poslali: »Ljudska posojilnica«, Maribor 1000 D; G. J. Rosenberg, Maribor 500 D; I. Hrv. štedionica 250 D; Po Din 200: »Vrt« Džamonja i drugovi, Maribor; »Glavna hranilnica Št. Lenart«. Po Din 100: »Zlatorog«, Maribor; zvonarna ing. Bühl, Maribor; usnjarna Freund, Maribor; Bombaž. predilnica in tkalnica, Tržič; g. Lojze Kristan, Lesce. Po Din 50: »Konserva«, Maribor; g. Goričar, Mozirje; »Tekstilia« d. d., Ljubljana. Omenjenim tvrdkam se na tem mestu najtopleje zahvaljujemo za njih razumevanje, ravno tako tudi darovalcem privatnikom, katerih imena bomo ob priliki objavili žal pa prispele vsote niti z daleka ne zadostujejo za predvidena predavanja v onem obsegu, kakor smo si to zamislili. Zato prosimo ponovno vsa naša podjetja, tudi ona, katerim nismo mogli poslati tozadevnih dopisov, da nam pošiljejo do početka junija podatke o svojih obratih in eventualno tudi skioptične slike ter nas podprejo s primernimi denarnimi zneski, ker se bomo morali v svojih predavanjih oziratj v prvi vrsti na ona podjetja, ki se bodo odzvala s primernimi denarnimi podporami. — Maturanti drž. gimnazije v Mariboru.**

Razbojnik Čaruga pred sodiščem.

(Nadaljevanje.)

V soboto je sodišče zasliševalo sovoditelja Čarugine razbojniške tolpe, Pavla Prpiča, imenovanega Prpič Veliki.

Predsedni: »Prpič, ali ste razumeli obtožnico?«

Prpič: »Sem«.

Predsednik: »Ali se čutite krivega?«

Prpič: »Malo že.«

Predsednik pozove Prpiča, da pripoveduje o dogodku v Tompojevcih, nakar pripoveduje Prpič obširno, kako sta k njemu prišla Tomac in Šega in ga v imenu Čaruge pozvala, da gre v Tompojevce. Ko so prišli na lice mesta, niso našli Čaruge. »Šega me je prevaril«.

Predsednik: »Zakaj pa ste pred preiskovalnim sodnikom in pred orožniki izpovedali drugače?«

Prpič: »Ker sem se bal batinanja«.

Na večino ostalih vprašanj odgovarja Prpič oklevajoče, češ da ne ve ali da se točno ne spominja.

Predsednik: »Kdo je streljal na nadgozdarja?«

Prpič: »To je storil Šega. Jaz sem se ta čas nahajal na dvorišču«.

Predsednik: »Vi zopet obračate. Zakaj ste v preiskavi trdili drugače?«

Prpič: »Žandari!«

Prpič se zapleta v čedalje večja protislovja, nakar prične opisovati Šego in Tomca. Opisujoč Tomca v podrobnosti, opisuje samega Čarugo, opis Šege pa se strinja s Krmpotičem.

Končno se komfrontirata Prpič in Čaruga. Predsednik: »Kaj pravite k Prpičevi izjavi?«

Čaruga: »Ne odgovarja resnici«.

Predsednik: »Kako to?«

Čaruga: »V celici mi je Prpič pripovedoval natančno, kaj se je zgodilo v Tompojevcih«.

Predsednik: »Prpič pa zanika to pripovedovanje. Prpič, kaj pravite k temu?«

Prpič: »Sestali smo se mnogo preje in se tudi dogovorili«.

Med obema obtožencema nastane prepir, slišijo se besede: »Ni res, ni res«.

Gozdar Tomljenovič o umoru Pirkmayerja.

Predsednik zaslišuje gozdarja Luko Tomljenoviča, kojega stanje se je v toliko poboljšalo, da se lahko zaslišuje v sodni dvorani.

Priča Tomljenovič: »10. oktobra 1923. zvečer sem zapuščal pisarno in se podajal na dvorišče. V tem trenotku sem zapazil dva orožnika. Šel sem jima nasproti, čudeč se, da prihajata tako pozno. Vsled mraka ju nisem mogel spoznati v licu. Vprašala sta me, ali je to »feršteraj« in kje se nahaja blagajna. Odvrnil sem jima, da znotraj. Med tem časom so pristopili k meni 4 orožniki, ki so me obkolili z naperjenimi karabinkami. V hišo je stopil najprvo »orožnik«, za njim jaz in za menoj ostala tolpa. Voditelj tolpe je takoj planil proti mizi, za katero je sedela družina nadgozdarja Pirkmayerja in naperil na Pirkmayerja dva samokresa. Pirkmayer je vprašal čisto mirno: »Kaj hočete...« toda stavka ni mogel dokončati, ker ga je medtem zadela krogija. Nato sta mene zadeli dve krogiji, v hrbet in ledja. Pal sem proti vratom, kjer me je zadela še tretja krogija. Začul sem krik in vik Pirkmayerjeve dece in gospe, ki je kričala: »Joj, moja desna roka!« Malo zatem se mi je znova približal vodja tolpe in uravnal samokres proti meni. Ko je opazil kri, se je oddaljil. V sobi se je nahajal Pirkmayer s štirimi otroci, soprogo in gosfom«. Priča zanika, da bi bil Čaruga udaril Pirkmayerja s samokresom po glavi, kakor pripoveduje Čaruga.

Predsednik priči: »Ali je ta mož pred vami tisti, ki je ustrelil Pirkmayerja?«

Priča ogleduje Čarugo in odgovarja, da ga ne more spoznati, ker je tedaj bil mrak. Čaruga se smeje zadovoljno.

Predsednik Čarugi: »Kaj pravite k tej izjavi?«

Čaruga: »Jaz tega moža ne poznam. Da sem bil v Tompojevcih, bi ga poznal!«

Priča Filakovac pripoveduje, da je pred preiskovalnim sodnikom očital Čarugi: »Če si že streljal zakaj si streljal na žene?«, nakar je Čaruga odvrnil: »Na žene jaz nisem streljal«.

Sodni svetnik Burijan pripoveduje, kako mu je Čaruga na vprašanje o članih razbojniške tolpe odvrnil: »Vse za narod in za kralja«.

XXIV. slučaj. Po odmoru je sodišče razpravljalo o uboju narednika Tintorja. Prpič priznava, da je bil prisoten. Čaruga je zabičal celi tolpi, da ne sme streljati, dokler ne izstreli sam. Ko se je tolpa približala narednika, je Čaruga izpalil prvi, ostali za njim.

Predsednik: »Prpič, ali vam je Čaruga priznal, da je ubil Tintorja?«

Prpič: »Da in ne.«

Predsednik konfrontira Čarugo in Prpiča. Prpič Čarugi: »Jovo, ti si bil vodja, ti si ukazal mojemu bratu, da odstrani Tintorja, ti si ukazal, da si prepovedal streljati, dokler ne izstreliš sam!«

Čaruga zanika, nakar pristopi Prpič ponovno k Čarugi in mu pravi: »Jovo, kaj praviš, da nisi bil, če si pa bil!«

Po tem zaslišavanju je predsednik preložil razpravo na ponedeljek.

Turistika in sport.

ILIRIJA : HAŠK 4 : 3 (2 : 1).

Hašk: Zorić-Koch, Kunst-Wasserlauf, Zebić, Križ II.-Šojat, Zinaja, Grdenić, Križ, Kahn.

Ilirija: Miklavčič-Beltram, Dolinar-Hus, Zupančič Gabe in Lado, Vidmajer, Oman, Učak, Pammer, Zupančič.

Kakor je razvidno iz gorenje postave, je Hašk nastopil v zelo šibki postavi, ker je polovica njegovih najboljših igralcev ostala v Zagrebu. Reči moramo, da je Hašk lahko zadovoljen z rezultatom, kajti Ilirija, ki bi morala nad šibkim moštvom zmagati najmanj z razliko treh do štirih goalov, je imela zopet enega svojih slabih dni. Kaj je vzrok temu, ni težko ugotoviti. Ilirija je podcenjevala svojega nasprotnika in tako se je dogodilo, da se je morala zadovoljiti z rezultatom razlike enega goala, kljub temu, da je že vodila igro s 4:1. To je bila vedno slaba stran našega prvaka. Če bi včeraj gostoval kompletni Hašk, bi Ilirija prav gotovo doživela debacle.

Haškovci, ki sicer mestoma precej brezobzirno igrajo, so napravili kljub porazu dober dojem. Moštvo se sicer dolgo ni znašlo, zelo dolgo, in šele proti koncu, ko so Ilirijani vidno popustili, so se povspeli na višino. Najboljši del moštva je bil brezdvomno napad, ki je bil razen Vineka kompleten. Duša napada je bil Zinaja, izreden telmik in nevaren strelec. Tudi Grdenić ni bil slab, krili Šojat in Kahn pa sta izredno hitri. Krilska vrsta sicer ni bila na višini, ugajala pa sta Wasserlauf in Zebić, prvi igra malo preostro. Obramba z vratarjem vred je bila zelo šibka. Vratar Zorić je pokazal par elegantnih parad, njegov placement pa je bil zelo slab.

Pri Iliriji zopet ni funkcijoniralo. Dočim je bila prvi polčas in tretjino drugega popolnoma v premoči, je proti koncu vidno popustila in Hašku je uspelo, da se je častno odrezal. Slabša nego običajno je bila včeraj krilska vrsta, ki ni vzdrževala kontakta ne z obrambo ne z napadom. Izrazito slab je bil Hus, v obrambi Dolinar boljši od Beltrama. Napad, ki sicer ni dosegel svoje popolne forme in se je spuščal malo preveč v kombinacijo, je bil vsekakor najboljši del moštva, žal da se je premalo streljalo. Najkočljivejše situacije je ustvarjal Vidmajer, ki je bil v formi, kakor jo že dolgo nismo videli pri njem. Wasserlauf ga nikakor ni mogel zadržavati. Učaku še vedno manjka agilnosti in ni mogel nadomestiti Milana. Zupančič na krilu se ni znal uveljaviti, dočim sta Oman in Pammer zadovoljevala, kljub temu, da ju je spremljala smola. Miklavčič v goalu je bil nepazljiv.

Poglavje zase je bil včeraj sodnik g. Hus, ki je imel zelo šibek dan. Čemu ni Iliriji priznal enega regularnega goala, je popolnoma nerazumljivo in prvi goal za Haška gre na njegov račun. Vprašanje dobrih sodnikov postaja pri nas zopet aktuelno.

Tekma sama ni dala pričakovanega. Ilirija je imela sicer dve tretjini igre v svoji roki in kljub temu, da je vodila že s precejšnjo goaldiferenco, Haškovci niso postali deprimirani ter so se uspešno borili do konca. Mnogo se je včeraj grešilo zoper fair play in neštevilni ofsidi so zelo kvarili potek igre. Ilirija je uveljavila svojo premoč takoj v začetku in je že v 12 minuti dosegla po Omanu iz scrumaga pred Haškovimi vrati prvi goal, ki ga pa sodnik ni priznal. Minuto kasneje je Oman po lepi kombinaciji ponovno dosegel vodstvo. Par minut kasneje zabije Pammer tretji goal, sodnik zopet ne prizna. V 25. minuti pošlje Pammer dolg »for« pred goal. V zadnjem hipu ujame Vidmajer žogo in plasira neubranljivo v mrežo. V 42. minuti pobegne popolnoma v ofsidu stoječi Križ in pošlje mimo Miklavčiča v goal. Rezultat prvega polčasa

2:1.

V drugem polčasu Ilirija ostro napada in doseže že v drugi minuti tretji goal, ki ga je po krasnem Vidmajerjevem centru Pammer voley poslal v mrežo. Par minut kasneje Vidmajer pobegne solo, branilec ga protipravlino zruši in diktirano enajstmetrovko spremeni Ilirija v četrti goal. Dozdevalo se je, da Hašk doživi hud poraz. Toda Haškovcem ni klonil pogum in v 12. minuti je mogel nekriti Grdenić zvišati na 2:4. Tretji za goal za goste in s tem zadnji dneva je padel po Zinaji v 21. minuti. S tem je bil dosežen končni rezultat. Publike je bilo okoli 1000.

★ ★ ★

— **Izredni občni zbor SPD** se vrši, kakor je bilo že naznanjeno, danes v ponedeljek ob 20. v veliki dvorani Mestnega doma.

★ ★ ★

OTVORITVENE DIRKE »KOLESARSKEGA KLUBA ILIRIJE«.

Na progi Šiška-Št. Vid pri km 2 se je vršila včeraj prva kolesarska dirka v letošnji sezoni, prirejena od »Kolesarskega kluba Ilirije«. Rezultati so bili sledeči:

I. skupina: Novinci 3 km. Startalo je 6 dirkačev. Prvi je prispel Jeglič Rudolf (Ilirija) v 5:31.

II. skupina juniorji 5 km. Startalo je 7 dirkačev. Prvi Mrzlikar Ivan (Ilirija) v 10:10.2.

III. Glavna dirka 10 km. Startalo 8 dirkačev. I. Šolar v 18:8.4, II. Škrajnar 18:58.2, III. Bar Adolf 18.58.2.

IV. Dirka gostov. Startalo 17 dirkačev. 1. Dořak »Edelweis« v 18:9.4, 2. Nabergoj (Perun), Maribor v 18.10, 3. Pahor Ernst (Perun) v 18:10.4.

V. Vojaška skupina 5 km. 1. Umek v 8:56.

VI. Handicap 5 km. 1. Vesenjak (Delavski klub Maribor) v 9:32 (+ 40 sek). 2. Nabergoj (Perun) (+ 5 sek), 3. Pahor (Perun) (+ 10 sek).

VII. Tolažilna dirka 3 km: 1 Prošek (Danica, Ježica).

S tem je bila dirka, ki je dobro uspela, končana. Arangement dirke je bil prav dober in se je vse vršilo v najlepšem redu. Izmed dirkačev so največ iznenadili Mariborčani, ki imajo par talentiranih moči. Pri dirki je bil navzoč tudi general Stojanović.

REZULTATI DOMAČIH NOGOMETNIH TEKEM.

— **Prvenstvena tekma Hermes Jadran 2:0.** Iznenadenje. Poročilo o tekmi še priobčimo.

— **Ilirija rez. : Slovan 7:2.**

— **Ilirija jun. : Panonija 8:2.**

Polkovnik Rostanjev v svoji preširoki dobrini, ki nas skoro že žali ker vedno podlega infamnosti drugih, pa je predhodnik »negativnega junaka« kneza Myškina, »idijota«, ki zmaguje svet s svojo mesijansko otroškostjo in absolutno neagresivnostjo.

Hudožestveniki so dramatizirano »Selo Stepančikovo« pojmili na edini možni način. Vse glavne osebe so silno pretirane že po pesniku. In tak je Dostojevskij vobče. S tem pa dosega svoj namen: V koncentrirani obliki do dna razgaliti one duševne pojave, katere je zalotilo njegovo inkvizitorsko notranje oko tam, kjer drugi ne vidijo morda ničesar več.

Zato igrajo ruski umetniki to stvar pri vsemu realizmu vnanjega kretanja kot grotesko. Igra izgleda kakor pošastne sanje, ki se h koncu omilijo v nekoliko pomirjevalen zaključek.

Kaj bi govoril o umetnikih in o vzajemnosti igre? Saj se ne da ničesar povedati. Gledal sem, užival, občudoval. Spomnil sem se tudi Kerrovega izreka o razločku Rusov in Reinhardta. Pri Nemcu občuduješ z mislijo: koliko tucatov skušenj je bilo treba samo za tale prizor? Pri Rusih pa treninga niti ne opaziš; vse gre kakor v življenju. Še celo, če kdo prestavi na mizi vrč za mleko, tako podjavestno, da mu ne dela napote pri važnem pogovoru s sosedom. Ali če se Masalitinov (Rostanjev), kadar živahno govori, »čisto nevede« z levim kazalcem včasih malce popraska pod desno stranjo ust, kakor bi imel tam kaj. Ali če Pavlov (Foma) v razburjenju gnusno momlja s ustnama, kakor gotovi stari ljudje. In ta široka mama (Tokarskaja) s svojo redkobesednostjo; a koliko izraza leži na spodnji ustni, ki je šminkana, kakor bi bila malo poševna. Sploh te edinstvene maske in ta neverjetna menjavost izraza v licu! Ali ona stara devica z vedno rdeče vnetimi nosnicami in partije okrog ust (Levickaja), stari Ježivkin (Sjerov), njegova mila hčerka (Krasnopoljskaja), prismojena dama (slavnoznana Križanovskaja — nedavno sem njo, Pavlova in Germanovo videl tudi v filmu »Razkolnikov«. To je bil prvi film, ki mi je bil čist zgolj umetniški užitek.)

Pa čemu naštevati jih? Najglobji vtis dela seveda Pavlov s svojim Fomo. Primus inter pares. Ravno sedaj mi pa dozi v spominu presrčnost, s katero sta se Rostanjev — Masalitinov in Seržoja — Vasiljev pozdravila in se pogovarjala. In vse drugo; to eno sem omenil le, ker mi je ravno ta hip stopilo v ospredje spomina. Saj se ne da dopovedovati; le videti in sodoživeti.

Občinstvo je v dobrem namenu krepko zaploskalo, ko se je zastor prvič dvignil. Bilo je pa ravno v tem trenotku prav provincijalno in je umetnike, ki so že govorili, tako smotilo, da so na migljaj Masalitinova zastor zopet spustili doli in potem so vnovič pričeli.

Po aktih se umetniki niso prikazovali na rampo, da ni trpela enotnost.

Koncem igre pa aplavza ni hotelo biti konec. Dolgo so stali vsi ruski umetniki in umetnice mirno na odprti pozornici, obdani od viharja navdušenja, ljubljeni in občudovani. Bele narcise in drugo cvetje naše spomladi se je v celih svežnjih valjalo nanje in manifestacija zadivljenosti se je polegla šele, ko je po daljšem času padla tudi železna zavesa.

Drugi večer Hudožestvenikov.

»Življenski boj«. Po eni Dickensovih božičnih pripovedk priredila v 7 slikah E. T. Krasnopoljskaja.

Snoči (nedelja) je bila dominanta »Sweet home«. Oni posebno pri Angležu razviti čut za topli dom in nežno ljubezen, ki si sentimentalno gradi svoja legitimna gnezda, četudi vmes pošteno pogrmi in se vdeleženim, kakor tudi čitalcu ali gledalcu lesketajo solze ganjenosti v očeh. Končno se vsi pari najdejo v skoro nadsvetni sreči.

Dickens je pa tudi eden res velikih pesnikov. Kakor nežno dehteča vijolica je bila ta igra. In umetniki igralci so jo obdali s kongenijalnim čutenjem za njeno sladko romantiko. Začetkom aktov in včasih tudi vmes se ogiaša vrhutega nežna glasba, da krepi občutje.

Kakor one mnoge barvaste litografije iz starejše viktorijanske dobe, ki predstavljajo prekrasne mlade Angležinje v svetlih, kaskadam podobnih krilih in z vsem čarom nedotaknjenega deklištva v sladkih ličecih sredi padajočih kodrov — take so bile snoči mnoge žive grupe na našem odru.

In prišel je do najpopolnejše besede tudi Dickens humorist. V obeh nedosegljivih tipih kuharice Clemence (Grečeva) in sluge Britania (Sjerov). Že maska tega sluge, do grimase karikiran John Bull, je bila humorističen vžitek brez primere.

Veliki prizor z gosti in plesom pri dr. Jadlerju! Ta je bil pač višek vsega, če se ne cziramo na osebne umotvore, ki nam jih je V. M. Grečeva darovala z izbruhi svoje brezmejne žalosti ob begu gosodične Marion, ob vesti o njeni dozdevni smrti in z izbruhi svojega morda še bolj pretresujočega, skoro v besnost prehajajočega veselja in ljubezni, ko zagleda po 7 letih Mariono pred seboj lepo, čilo in zdravo.

Grečeva je poleg Germanove pač najsilnejša umetniška potenca med ženskami umetniške skupine.

Veliki družabni večer je bil edinstven. Če sploh kaj pišem, bodisi o skupnem umotvoru, ki ga vsak večer ti umetniki ustvarjajo, spajajoč svoje duše v višjo enoto, bodisi o posameznikih, storim to le, ker bi rad dal duška svojemu polnemu srcu, svoji sreči, da sem smel to umetnost užívati.

V resnici je pa vsake besede škoda in po pravici bi moral pero samo resigniran odložiti. Pojte tja in doživljajte z umetniki! Razumevam, da so v mnogih zapadnih kulturnih centrih skoro obupavali, ko jim je prišlo hudožestveniško razodetje. Kako priti do take umetnosti, ki absolutno živi življenje in izgine tudi publiki »teater«?

Spominjam se le za primer beganja nervozne služinčadi, ko začenjajo vabljeni gostje prihajati. Ali se da to »igrati«? To je skoro čarodejstvo. In potem ples s končnim razposajenim »ringaraja« mladih okrog starih, ona neizbežna nedolžna razposajenost mladine, ki je tipična za take zabave. In kako se vpehani zopet razvrščajo po stolih pijejo požirek limonade, se med seboj smejó.

Poleg nad vse ljubkega šopka sladkih mladih krasotic prinaša ta prizor dve divno komični stari dami (Levickaja, Sekevičeva) s karikirano modno obleko one dobe. Ves prizor me je živo spominjal na sliko Rusa Dobužinskega: »Bal v letih 1840ih«. In stari, že mali tepčasti advokat Cragga (Zelickij)!

Mikavna po svoji intimni poeziji je tudi scena v temotni staroverski pisarni obeh advokatov. Sveče, žareč kamin, s stolpa globoko bije večerna ura in sledi ji v hiši ura, ki najprvo igra pesmico, nato pa tanko bije in kuka kukavica.

Masalitinov je imel kot dr. Jadler snoči precej pasivno vlogo. Križanovskaja in Krasnopoljskaja (ki je to delo dramatizirala) sta bili krasotici z vsem čarom pripadajočega sentimenta.

Brez dvoma sta imela osebno največji učinek divna Grečeva in Sjerov. Oba ljubimca (Vasiljev, Vyrubov) če ju primerjamo, recimo, s Komisarovim Zelickim ali celo še z močnejšimi, pač nekoliko zaostajata. Vasiljev je imel v »Selu Stepančikovem« tudi hvaležnejšo, bolj karakterno vlogo. Taki sentimentalni ljubimci, kakor ta dva Dickensova, pa so že v pesnitvi sami ponavadi nekoliko malokrvni in tipizirani. Iz sence bi jih mogel v individualnosti docela dvigniti le igralec, ki ima ravno za to poseben dar in bi šel po lastnem čutu daleč preko tega, kar nudi pesnik.

Glavna stvar pa je bila tudi pri tej predstavi zaokrožena jednotnost skupnega umotvora. V tem smislu so se vsi harmonično spajali v močnejše življenje, nego nam pa veje celo iz Dickensa samega. Saj fabula igre je pravzaprav nekaj »idealiziranega«, t. j. malo verjetna romantika, ki je primerna tudi za višja dekleta. A da znajo ti igralci vdahniti življenje danes veristično-pretiranemu delu Dostojevskega, jutri pa nerealnemu romanticizmu Dickensa, to je čudo samo po sebi.

Da je publika bila vzhičena in je metala na oder čudi cvetje, je treba komaj omenjati.

Gospodarstvo.

TRGOVANJE S SOVJETSKO RUSIJO.

Zanimanje za Rusijo je očividno oživelo, odkar je imel Mussolini svoj znani govor. To zanimanje se zaenkrat obrača predvsem na vprašanje, ali je mogoče delati kupčije z Rusijo, z moskovsko vlado, ki vedno monopolizira zunanjo trgovino in tudi drži pod svojim varstvom industrijske truste, kakor tudi oficijelne sindikate. Poleg oficijelnih obstojajo na deželi tudi še drugi nezavisni nakupovalni sindikati, ki stoje v nezakonitih zvezah z inozemstvom.

Naša država stopi menda, kakor Anglija, kmalu v diplomatske stike z Rusijo. Ta upostavitev teh odnošajev bode le predhod trgovskih zvez. Zato je tudi za nas pereče vprašanje, na kak način je najbolje stopiti v kupčijsko zvezo z Rusijo.

Večkrat se čuje mnenje, da zadostuje skleniti z boljševiki dober trgovski dogovor. S tem si zasiguraš odjemalce za svoje blago in stopiš v stik z gotovimi ruskimi pokrajinami, ki so bogate na tej ali oni sirovini.

Oglejmo si, v koliko je to domnevanje pravilno.

Po različnem tipanju in poskušanju se je moskovska vlada odločila, pritegniti tuji kapital potom »mešanih družb«.

Ena sovjetskih agencij v inozemstvu pravi o teh mešanih družbah sledeče:

»Nova gospodarska politika je stavila vladi problem največje važnosti: poklicati tuj kapital v deželo, da se udejstvuje pri trgovskem pokretu sovjetov na ta način, da se ustvarijo mešane družbe. V relativno kratkem času se je ustanovilo nekaj teh mešanih družb, večinoma z nemškim kapitalom. Juridični položaj mešanih družb še ni natančno definiran. Ruski zakoni jih smatrajo včasih za državna podjetja, včasih pa za akcijske družbe, dočim imajo v resnici nek srednji položaj.«

Zaenkrat deluje pet mešanih družb, ruskonemških, in dve druge, kjer je investiranega nekaj angleškega in holandskega kapitala, in sicer: Darumetal, Deruluft, Rajfajzenskoj, Rusgertorg, Rusangloljes, Rusholandoljes. Zadnji dve družbi sta lesni industriji (ljes = les). Prve tri družbe, ki so nemške, imajo zelo majhen ustanovni kapital, namreč 50.000 do 5 milijonov mark. To kaže, da so prvič brez vsakega pomena, drugič pa, da so celo Nemci nezaupni. Edino firma Wolff (Rusgertorg) je riskirala 30.000 angleških funtov. Angleške in holandske družbe tu niso soudeležene.

Kar se tiče številk, je treba pripomniti sledeče:

Sovjetske trgovsek agencije v inozemstvu javljajo, da je družba Derutra od maja 1921 do decembra 1922 uporabila 565 ladij, ki so prevažale 394 milijonov ton blaga.

Te številke pa so izboren dokaz za sigurnost, s katero računajo sovjetski agenti na absolutno nevednost inozemstva. Kajti po vseh uradnih sovjetskih statistikah je bilo število vsega ruskega izvoza in uvoza v dveh in pol letih (1921, 1922 in 6 mesecev 1923) samo 361 milijonov pudov (1 pud = 16 kg), torej 68 krat manj kot bajno število teže transportiranega blaga družbe Derutra.

Skoraj gotovo je, da so številke za ostale družbe tudi netočne. Družba Derumetal je povzročila velikanski škandal, razkrilo se je, da je bila Rusija pri izvozu za velikanske svote oškodovana.

V Rusiji razsaja huda gospodarska kriza, ne samo kriza produkcije, temveč tudi kriza razpečavanja blaga vsled tega, ker seljaki niso v stanu nakupovati. Tako je morala družba Rusgertorg zapreti svoje podružnice v Harkovu in Rostovu, ker niso imele nobenega obrata.

Poročilo sovjetskih agencij pa ne omenja ničesar o ameriški družbi International Barnsdall Corporation, ki je sprejela koncesijo na naftovskih ozemljih v okolici Bakuja. Po skoraj enoletnih poskusih je ta družba spoznala, da sedanji režim v Rusiji (samovoljstvo oblasti, nered v upravi itd.) ne dovoljuje dobičkanosnega izrabljanja ruskega naravnega bogastva.

Boljševiki rabijo denarja. Tako na pr. so zmanjšali precej kredite za inozemsko propagando. Italijanom utegnejo dati morda kake premogovne ali manganske koncesije, ki jim in zlasti Mussoliniju zelo diše. Če si pa italijanski kapitalisti pri tem prodiranju v ruska bogastva opečejo svoje spretne roke ali ne, pokaže prihodnost tega rusko-italijanskega zbližanja in vsekako zanimivega združenja.

★ ★ ★

—g Svinjski sejem v Mariboru. — Na svinjski sejem 16. t. m. se je prignalo 554 svinj, 7 ovc, 3 koze in dva kozliča, skupaj 566 komadov in so bile cene sledeče: mladi prašiči 5—6 tednov komad 175—250; 7—9 tednov kom. 275—350; 3—4 mesece 650—750; 5—7 mesecev 900—950, 8—10 mesecev 1125—1250, 1 leto 1500—1532, 1 kg žive teže 11—18.75, 1 kg mrtve teže 20—25; 1 komad koze Din 300; ovce komad 250; kozliči komad 75.

—g Dobava lesa. Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje ofertalno licitacijo na dan 20. maja 1924 za dobavo 2000 komadov okroglih hrastov stebov 1.90 m dolgih, debelih ca 18—20 cm, 1000 komadova gozdnih lat 3.80 m dolgih, 5.000 komadov gozdnih lat 5.10 m dolgih, 30.000 komadov štaket 1.4 do 1.5 m dolgih. Gozdne late morajo imeti na tenkem koncu najmanj 6 cm. Štakete morajo imeti na tenkem koncu najmanj 3 cm. Pogoji se nahajajo na vpogled pri ekonomskem odelenju Direkcije državnih železnic v Ljubljani (Gosposvetska cesta, nasproti Velesejma) vsak delavni dan od 10 do 12. ure.

—g Ormoški okrajni zastop priredi dne 31. maja t. l. na mestnem sejmišču v Ormožu razstavo goveje živine pincgavske pasme. Namen razstave je, da se na eni strani zainteresira domače živinorejce, da se še z večjo vnemo oklenejo te panoge domačega gospodarstva; na drugi strani pa, da se pokaže javnosti in merodajnim faktorjem stanje naše živinoreje in uspeh povojnega dela. Otvoritev razstave ob 10. uri. Z ozirom na ugodne železniške zveze se pričakuje mnogobrojen poset.

—g *Cestne razmere* pri nas niso najslabše. Velik del zasluge za dobri stan, v katerem se še vedno nahajajo naše ceste različnih kategorij, odpade na naše cestne faktorje, od gradbene direkcije doli do naših cestarjev, v kolikor niso bili še — reducirani. Menda se vendar ne misli v višjih sferah izven Ljubljane, da ceste po naši kranjski deželi kar same sebe popravljajo! Kljub temu, da so sredstva za cestno oskrbo, ne rečemo gradbo, baje zelo skromna in nekako »neiztirljiva« v novodobnem smislu besede, se njihov nivô vendar še vedno vzdržuje nad hrvatskim in srbskim, kjer sta menda prah in ob dežju blato že vse drugače dominantni cestni kvaliteti. Dokaz temu je notorična ljubezen hrvatskih in srbskih avtomobilistov do naših cest, ki se vsako poletje pojavlja v vidnejši meri in ki se bo tudi letos kmalu začela udejstvovati po vseh naših cestnih terenih. Kakor nas mora to neoporečno dejstvo le veseliti in kakor smo lahko ponosni na vse te mnogobrojne, zlasti nedeljske obiske iz vseh krajev, tako nas po drugi strani obhaja skrb, če bo stanje naših cest vzdržalo poleg lokalnega ves ta tujski promet. Ni ugovora proti trditvi, da se je takozvano »premetavanje tujcev« v naši novi dobi iz železnic zopet preselilo na cestni tir, kamor se vrača precejšen del vsaj osebnega prometa. Ceste naše so zopet oživele, živahnost prometa narašča. In že radi tega je treba, da se z modernimi, enotnimi cestnimi zakoni in cestno-upravnimi sistemi čim preje v celi državi poskrbi za red, vzdrževanje in ustvarjenje cestnega omrežja. Temu sedaj povsod važnemu poglavju se tudi drugje posveča obilo pažnje. Tako so ta teden tudi na Dunaju v narodnem svetu obravnavali ta problem in nastopali zoper zanemarjenje cest, ki so v primeri z našimi še dosti dobre in dosti — boljše. Upajmo, da se tudi pri nas to cestno vprašanje na najvišjih mestih odslej z vsem potrebnim uvaževanjem v financijelnem pogledu ne tretira več s kulukovanjem itd., pač pa z vso tehnično resnobo, katere nam Slovencem ne manjka, ki pa se kakor čujemo ne uvažuje tam, kjer se odločuje usoda naših potreb v obče in zlasti tudi naših cest.

—g Za konferenco predstavnikov vseh naših jadranskih pristanišč pledira »Primorski Novi List« na Sušaku. Pravi, da raste promet Trsta in Reke na škodo Sušaka in vseh naših pristanišč na celem Jadranu in da se Italijani trudijo na vse načine, oškodovati naša pristanišča in spraviti ves znatnejši pomorski promet v Trst in Reko. Zato bi bilo potrebno, da se v najkrajšem času skliče konferenca predstavnikov vseh naših jadranskih pristanišč ter se na tej konferenci stvorijo zaključki o odredbah, katere je treba zahtevati in izvršiti v varstvo in prospevanje vsakega posameznega in skupno vseh naših pristanišč.

—g Kongres producentov in veletrgovcev z žganjem. Posledice, ki jih je ustvaril zakon o državni trošarini, ki je stopil v veljavo dne 20. novembra 1923. s tem, da je oprostil trošarine žganjekuho za domačo potrebo ne le iz surovin lastnega pridelka, ampak tudi iz kupljenih ali drugače pridobljenih surovin hkratu oprostil take žganjekuhe tudi vsake kontrole, se vedno bolj kažejo v poostreni konkurenci, ki škoduje ne le trgovini, ampak tudi žganjekuharski industriji, ki sta ostali še nadalje pod strogo kontrolo. Žganjarski industriji je ta zakon onemogočil vsak razvoj, uspeva pa zakotna trgovina z nezatrošarinjenim žganjem. Da opozorijo na velike težave in neprilike, katere jim povzroča novi zakon, so sklicali producenti in trgovci z žganjem na dan 26. in 27. maja tl. v Beogradu kongres, ki se vrši oba dni od 10. ure dalje v prostorih »Centrale Industrijskih korporacij, Kolaričeva ul. št. 1. Prvi dan zborujejo interesenti sami, drugi dan pa se predlože resolucije in sklepi kongresu, kamor se povabijo tudi zastopniki ministrstva financ in ministrstva trgovine in industrije. Vsi interesentji se vabijo, da se zanesljivo udeleže kongresa in s tem pripomorejo, da se akcija čim impozantnejše izvede.

—g Mednarodni vzorčni sejem v Padovi. Za razstavljalce in posetnike VI. mednarodnega vzorčnega sejma v Padovi, ki se vrši od 5. do 19. junija 1924. so italijanske državne železnice dovolile znižane cene za vozne karte za »tja in nazaj« in sicer: od Postojne do Padove in obratno do Postojne. Znižane cene veljajo za vožnjo v Padovo od 15. maja do 12. junija, za obratno vožnjo za od 16. maja do 12. julija. Karte za »tja in nazaj« se bodo izdajale v vseh obmejnih postajah (Postojna, Podbrdo, Reka,) in v vseh agencijah od 1. do 24. junija in imajo vrednost 30 dni. Za prevoz izložbenega blaga je dovoljen 50% popust normalne tarife.

—g Poljedeljski problem v Združenih državah. Prihodnji teden bodo obravnavali v senatu Združenih držav načrt, ki predvideva ustanovitev finančnega zavoda z državnimi sredstvi z nalogo, da nakupuje preostanke poljedeljske žetve in da jih pod paritetno ceno izvaža na svetovne trge. Proti temu načrtu nastopa amerikanska industrija, ki se boji konkurence evropske industrije, ker bi se njeni proizvajalni stroški prilično ocenili in bi nastal nekak »dumping« amerikanske industrije po evropski. Prezident Coolidge se še ni opredelil, ker se radi bližnjih volitev boji poljedeljskih volilcev.

—g Reforma reportnega kredita. Tudi intervencijski komite, ki ga je sestavilo dunajsko finančno ministrstvo, da olajša krizo na dunajskem denarnem trgu in da zlasti prepreči bližajočo se katastrofo na efektnem trgu, se ni obnesel. Sedaj razmišljajo dunajski finančni krogi, da upeljejo predvojno reportno kupčijo, ki jo bodo koncentrirali v posebnem giro- in kasazavodu. Na ta način upajo, da se bo denarna kupčija, ki je sedaj monopolizirana v rokah dveh najmočnejših dunajskih bank, olajšala in da se zlasti znižala obrestna mera dnevnega in tedenskega denarja.

Borzna poročila.

ZAGREBŠKA BORZA.

Dne 19. maja. Sprejeto ob 13.

Devize: Curih 14.34—14.44, Pariz 456.80—461.80, London 352.30—355.30, Trst 358.60—361.60, Newyork 80.40—81.40, Praga 238—241, Dunaj 0.1137—0.1157.

Valute: dolar 79.50—80.50.

Efekti: 7% inv. pos. 1921 66—67.5, 2½% drž. renta za ratnu štetu 140.50—142.50, Ljubljanska kreditna 235, Centralna banka 39—42, Hrv. esk. banka 131—132, Kreditna banka Zgb 132—135, Hip. banka 65.50—66.50, Jugobanka 108—120, Prištediona 915—920, Slavenska banka 110—115, Eksploatacija 122.50—125, Drava d. d., Osijek 350—380, Šečerana Osijek 1110—1150, Isis d. d. 60—62, Nihag, 100, Gutman 825—850, Slaveks 450, Slavonija 100—106, Str. tovarne 150, Trboveljska 585—600, Union paromlin 650—725.

INOZEMSKE BORZE.

— **Curih, 19. maja.** Današnja predborza: Beograd 6.95 bl., Praga 16.65 bl., Newyork 5.64 denar, London 24.63 bl., Pariz 31.75 bl. Milan 25.05 bl., Berlin 1.325 bl., Dunaj 0.00795 bl.

— **Trst, 19. maja** Predborza: Beograd 27.70—27.775, London 98.10—98.25, Pariz 128.50—129, Newyork 22.40—22.50, Curih 398—400, Dunaj 0.0317—0.318, Praga 66.30—66.60.

Dopisi.

— **Iz Cerknice** nam poročajo: Kakor v vseh obmejnih krajih, tako je tudi v naši dolini tihotapstvo bujno cvetelo. Danes je pa ta nečastna in škodljiva obrt skoraj popolnoma prenehala. Tihotapci ne popivajo več ter se oprijemljejo resnega dela, od katerega bodo imeli več kakor od tihotapskih dobičkov, zakaj: lahko dobljeno, kmalu izgubljeno. — Italijan je zasedel pol Javornika. Meja gre od vzhodnega slemena v zapadno podnožje ter ima več kmetov svoj gozd onstran meje. Ta meja je seveda začasna. Vsekakor mora vse pobočje, ki je obrnjeno proti jezeru, pripasti končno nam, sicer bi bila današnja meja za nas velik gospodarski udarec. Živijo nas gozdi in pa vožnja. Kdor ima močne konje, zasluži po 1000 kron na dan. Les vozimo večjidel iz loške doline na Rakek, odkoder gre dalje po železnici, in sicer po veliki večini na Laško. Lesna trgovina ni več tako živahna kakor je bila. Nekaj naših trgovcev je imelo precejšnjo denarno škodo pri konkurzih laških lesnih trgovin. Zato so pa postali tudi bolj oprezni in previdni v svojih stikih z Italijani. No, vsaka šola nekaj stane. — Zadnja zima je bila nenavadno dolga, pomlad pa do zadnjega časa hladna in deževna. Ob oratvi se je pa še vreme vendar toliko držalo, da smo skoraj nemoteno dovršili prvo poljsko delo. Hladno in deževno vreme pa je imelo tudi svojo dobro stran, zakaj rjavi hrošč se ni pokazal v takih množinah kakor smo se bali. Vsekako ga je moralo v deževju in hladu dosti pogniti. — Polje, travniki in sadno drevje lepo kažejo. — Govedina je po 40 kron, mladi prešički pa 1200 kron eden. Nekateri gospodarji so dobili za pujske po 10—20 tisoč.

— **Iz Stranj pri Kamniku** nam pišejo: Skoz celo zimo smo imeli ob nedeljah in praznikih lepo število turistov, veselih smučarjev in sankarjev. V gozdih je pela sekira smrtno pesem stoletnim smrekam in jelkam, ki jih na pomlad narasla Bistrica z največjo lahkoto nosi na svojem živahnem hrbtu do Stranj. Posebno veliko veselje pa imajo ta mesec lovci na divjega petelina in ruševca. Dasi je teh naših največjih divjih kur po drugih slovenskih gozdih — kakor pripovedujejo lovci — vedno manj, ker ginejo tudi gosti črni lesovi. No, tod okolo so pa še dandanes prostrani smrekovi gozdovi in tu se drži po raztrganih višavah, strmih in nepristopnih koritih še lepo število divjih petelinov in ruševcev. Skoraj slednji dan vidiš lovca, ki nese s ponosom svoj plen — divjega petelina —domov. Kako zanimivo je opazovati divjega petelina, kadar »klepljе«. V svoje petje je tako zamaknjen, da takrat, kadar poje, nič ne sliši. S stegnjenim vratom, razšopirjenim repom in spuščenimi krilutmi menca po veji semtertja in prevrača oči, kakor bi bil pijan. To se ponavlja vsako jutro še pred dnevn. svitom, navadno skoz tri do štiri tedne. Ko so kokoši oplemenjene, se razkrope, petelin pa odleti nazaj v svojo samoto. — Ob današnjih lepih dneh imajo lovci jako lep razgled z Velike planine v ljubansko ravan in lepo štajersko stran, kar jim je vsekako tudi v razvedrilo in veselje.

Najnovejša poročila.

Politični položaj.

Pašić ponovno pozvan v avdijenco.

— **Beograd,** 19. maja. (Izv. Ob 12.15.) Danes dopoldne ni bilo nikakih važnih političnih dogodkov v narodni skupščini. Poslanci diskutirajo možnost eventualne nevtralne vlade. Opozicija je še vedno zelo deprimirana in **ogorčena, da je akcija Davidovičeva ponesrečila.** Koalicija razpravlja danes o nevtralni vladi ter je splošno odobravano načelo, da se taka vlada **odkloni.**

Ministrski predsednik Nikola Pašić je danes ob 11. dopoldne prejel poziv iz pisarne dvornega maršalata, da je vabljen na avdijenco k Nj. Vel. kralju. Ministrski predsednik Pašić do tega trenotka še ni odšel na dvor.

Vaš dopisnik se je danes dopoldne razgovarjal z uglednimi voditelji radikalne stranke, **ki so mu odkrito izjavili, da radikali absolutno odklanjajo vsako izvenparlamentarno nevtralno vlado. V njih vrstah prevladuje trdno prepričanje, da mora končno priti na vidik mandat za volilno vlado, ker je potreben apel na narod, da se odloči v važnih notranjepolitičnih problemih.** Vprašanje je samo, kdaj naj dobi sedanja Pašić-Pribičevičeva vlada ta mandat. Nekateri so mnenja, da naj se vrše volitve v primernejšem času, ne pa v mesecih, ko je povsod narod zaposlen s poljskim delom. Narodna skupščina naj bi se odgodila do meseca septembra. Takrat bi sledil nje razpust in razpis novih volitev.

Proti Balugdžiću so začeli nastopati nekateri radikalni listi ter ga napadajo zaradi njegove izjave v sobotni »Politiki«. Radikalno »Podne« ga poziva, da se mora odločiti za politično ali uradniško karijero. Balugdžić se lahko posveti politiki, toda v tem slučaju naj zapusti državno službo ali pa naj ostane objektiven uradnik, tedaj ne sme posegati aktivno v politiko.

SPOMENICA SLOVENSKIH INDUSTRIJCEV O ZAŠČITI NAŠE INDUSTRIJE.

— **Beograd,** 19. maja. (Izv.) Zveza slovenskih industrijcev v Ljubljani je predložila ministru trgovine in industrije obširno spomenico o zaščiti slovenske industrije in o vladni podpori, da se industrija pri nas še bolj okrepi in razvije. Spomenica predlaga ministru trgovine in industrije, da naj vlada v prvi vrsti pri državnih dobavah upošteva slovensko industrijo in jo povsod protežira.

SESTANEK MUSSOLINI — THEUNIS.

— *Milan,* 19. maja. (Izv.) Včeraj ob 8.30 je prispel ministrski predsednik Mussolini v spremstvu generalnega tajnika ministrstva zunanjih zadev Contarinija, kabinetnega načelnika Paolucci de Calboli Barone in osebnega tajnika Chiavolinija v Milan. Na postaji so ga pozdravili zastopniki milanskih civilnih oblasti. Z istim vlakom se je vozil tudi belgijski poslanik v Rimu, Van den Stein. Ob 13. popoldne sta prispela preko Chiassa belgijski ministrski predsednik Theunis in zunanji minister Hymans, kakor tudi italijanski poslanik v Bruslju, Orsini-Baroni. Ob 17.15 je bil prvi sestanek obeh državnikov v dvorani milanske prefekture. Razgovor je trajal do 19.30. Oba ministrska predsednika sta nato prisostvovala v gledališču »Scala« Boitovemu »Neronu«. O sestanku je bil izdan kratek komunike, ki veli, da je Theunis informiral Mussolinija o svojih razgovorih v Parizu in Londonu *ter da sta oba ministrska predsednika proučavala v namenu prijateljskega delovanja vse različne vidike položaja, ustvarjenega po poročilu izvedencev.* Drugi razgovor se vrši danes ob 11. dopoldne.

KONGRES VOJNIH INVALIDOV V LJUBLJANI.

— **Beograd,** 19. maja. (Izv.) Kongres vojnih invalidov se letos vrši v Ljubljani. Na ta kongres, ki je določen za 15. junij v Ljubljani, pridejo delegatje vseh okrožnih invalidskih udruženj države.

SPOR MED VIDEMSKIMI FAŠISTI.

— **Videm,** 19. maja. (Izv.) Včeraj je bila pokrajinska skupščina fašistovskih organizacij za videmsko okrožje. Skupščina je izvolila novega pokrajinskega tajnika mesto odstopivšega Pisentija, ki je bil izvoljen za poslanca. Goriški fašisti so nastopili proti Pisentiju ter so predlagali, da se izvoli Nicolo de Carli za tajnika. Predlog je prodrl z večino glasov, dočim je ostal Pisentijev protežiranec v manjšini. Po izvolitvi je nastalo veliko razburjenje med strujama.

OTVORITEV ITALIJANSKEGA PARLAMENTA.

— *Rim,* 19. maja. (Izv.) Ministrski predsednik Mussolini se jutri vrne iz Milana v Rim. Za jutri je sklicana seja ministrskega sveta. *Na njej poda Mussolini važen političen ekspozé o uspehih svojih razgovorov z raznimi državniki.* Obenem se določi predsednik novoizvoljenega parlamenta. Za predsednika bo najbrže izvoljen Federzoni. *Kralj podpiše v kratkem dekret o imenovanju 40 novih senatorjev. Takoj po otvoritvi parlamenta odpotuje kraljevska dvojica v London na poset angleškega kralja.* Vrne se šele začetkom junija.

BOLEZEN PREDSEDNIKA AMERIŠKIH DRŽAV.

— **Pariz,** 19. maja. (Izv.) Iz Washingtona prihaja poročilo, da je predsednik Coolidge lahno obolel. Na nasvet svojega domačega zdravnika je bil Coolidge prisiljen opustiti vse javne nastope in ostati doma. Coolidge se je prehladil. Upanje je, da ne bo nevarnih posledic.

INOZEMSKE NOGOMETNE TEKME.

— **Budimpešta,** 18. maja (Izv.) Rezultat nogometne tekme Madžarska : Estonska 7:0.

— **Curih,** 18. maja. **Madžarska : Švica** 2:4.

— **Gradec,** 18. maja. Gag : dunajska Hakoah 2:2. Kapfenberger Sportklub : dunajski Rapid 6:1.

— **Dunaj,** 18. maja. Amateure : Simmering 2:1. Vienna : Slovan 2:1. Sportklub : Rapid 3:0, Herta : Hakoah 0:0.

— **Stockholm,** 18. maja Švedska : Poljska 5:1.

— **Pariz,** 18. maja. Francija : Anglija 1:1.

BERSON

gumijeve pete in gumijeve podplate

je potreba, da Vam Vaš čevljar pribije na čevlje kajti s tem ne prihranite samo denar, ampak si čuvate noge in čevlje. 3822

Društvene vesti.

— **Muzejsko društvo v Ptuju** priredi v petek dne 23. t. m. v tukajšnjem gledališču znanstveno predavanje s skioptičnimi slikami. Predava g. dr. Izidor Cankar, vseučiliški prof. v Ljubljani o težnjah sodobnega slikarstva.

— **Ciril-Met. podružnica za Grobelno in okolico** priredi svojo običajno ljudsko veselico 22. junija v Št. Vidu pri Grobelnem. Prosimo vsa sosedna društva, da se ozirajo na to prireditev.

Drobiž.

• **Prstan ločitve.** Amerikanci so prišli zopet na originalno idejo. V Ameriki, kakor v Evropi je več nesrečnih, nego srečnih zakonov. Razlika je samo ta, da je Amerikanka energičnejša in samostojnejša od svoje evropske tovarišice in kakor hitro v zakonu ni harmonije, takoj zahteva od svojega moža ločitev zakona. Nato pohiti k zlatarju, kjer si pusti izdelati prstan ločitve. Slednji je istotako iz zlata, se pa razlikuje od poročnega v toliko, da ima vrezano prelomljeno pšico boga ljubezni Amorja. Prstani se mnogo nosijo, večinoma le od žensk.

• **Važna kulturno-zgodovinska najdba na Ruskem.** V parliški Akademiji za preiskavanje starih vekov in lepega slovstva je poročal francoski učenjak S. Reinach, da je našel v voroniški guberniji na Ruskem malo soho, predstavljajočo žensko, izrezano iz mamutovega okla. To je vsekakor najstarejši, najznamenitejši ostanek sila stare umetnosti. Soha ima jako dobro razvite prsi, medtem ko so roke in noge razmeroma slabe. Ta tip ženskega telesa iz dobe mamutov so našli tudi v Pirenejah. Učenjaki menijo, da so praljudje, ki so živeli v tistih časih, prišli iz Sibirije v Evropo, da bi tukaj lovili divje živali.

• **Razstava perutnine.** V Barceloni se je otvorila 11. tm. v navzočnosti zastopnikov oblasti in 400 inozemskih delegatov mednarodna razstava perutnine. Udeleženih je na razstavi 45 dežel.

• **Dolga in mrzla zima** je napravila veliko škodo po vseh prizadetih deželah in tako poročajo tudi iz Švedske, da je jesenska setev vsled izredno ostre zime hudo trpela in bo treba po mnenju kmetov žitna polja preorati. Pod snegom so se razvile gobe in plesnoba, kar je napravilo ogromno opustošenje.

• **Kazenska ekspedicija.** Poljski »Robotnik« poroča, da so se ruski kmetje na Amurskem ozemlju branili plačati davke, kakor so jih zahtevali iz Moskve. Nato je vlada odredila kazensko ekspedicijo in v dveh vaseh v Tombosu in v Hinčinu je bilo 600 kmetov ustreljenih.

• **Samomori na Dunaju.** Poleg številnih žrtev, ki jih zahteva bančni polom, se na Dunaju izvrši dnevno serija samomorov in zdi se, da razsaja v mestu prava samomorilna manija. Samo včeraj je bilo na Dunaju 11 samomorov. Samomorilci so se ali obesili, ustrelili, zastrupili s plinom ali skočili v vodo itd. Najstarejši samomorilec je bil star 60 let, najmlajši devet.

KATASTROFA.

»Mati, mati, pridi hitro v kuhinjo, tu visi oče.«

»Kje pa?«

»Na vratu kuharice.«

Pred sodiščem.

»Obtoženec, ko ste bili poslednjikrat tukaj, sem vam rekel, da vas ne želim več videti!«

»Res je, gospod rodnik, vem, ali stražnik mi ni hotel verjeti.«

O Čarugi in javni morali.

Je že tako in je bilo vedno tako in menda ne bo nikoli drugače. Kdor visoko leta, nizko pade in narobe, namreč kdor nizko leti, lahko pade na tla ali pa odleti tako visoko, da je joj-mene in bogme in Bog se usmili. Menda ne bo zamere, če smo takorekoč odkritosrčni in priznamo, da bi vsi radi visoko leteli in na vrhuncu obsedeli. Pa je že bridka usoda tako kruta in neusmiljena, da nas meče ob tla in povzdiguje druge, o katerih ni v nobenih črnih bukvah rečeno, da bodo kdaj zabeleženi in ovekovečeni v Mayerjevem leksikonu. Žalostna nam majka in bilo srečno, da bi nas usoda tepla še mnogaja leta, kajti smo sami krivi, da ne znamo kovati svoje sreče.

Tako je presojala dejansko stanje stvari gospa kronika, ko se je vračala oni dan z ogleda nezadostnih javnih naprav v tivolskem okraju. In jo je obšla prebridka žalost, da ne more spremeniti obtoka življenskih molekulov niti toliko, kolikor je za nohtom črnega. Pa bo že kako in Bog je dober, ne zapusti človeka v hudi uri, kajti bi bilo takoj po njem, če bi mu odpovedal podporo, ker bi ga ljudje požrli z najnovejšim raglanom in šimi-čevlji vred. Tako pa ga ne morejo, ker se jim ustavi v grlu in pove odtod, da je tudi on božja stvar, ki ji ne gre odrekati pravice do svobodnega solnca. Kronika je šla lepo mirno brez incidentov domov, če je namreč sploh mogoče hoditi domov siroti, ki jo tare socijalna pravičnost in stanovanjska enakopravnost. Stanuje ubožica v naročju javne dobrodelnosti in krščanskega usmiljenja pod zeleno lipo, ki jo rjavi hrošči iz ljubezni do bližnjega še niso oskubli — vsa čast jim in hvala — in ima vse nujne pritikline za domačo srečo in blagostanje. Kebrom bi pa kazalo podeliti za vljudnost in socijalni čut red zelenega peresa in naj bi bi si tisti urad, ki opravlja to važno delo, blagovolil vzeti to zadevo na znanje in k srcu. Pa evo in bogme, nesreča je hotela, da kronika ni prišla domov, kakor bi se spodobilo in bi bilo v skladu s spričevalom o njenem čudorednem ponašanju, temveč jo je liki kača mater Evo premotila ciganska muzika in to in ono, da je zavila v stran in obsedela za skodelico črne kave. In ker ne gre, da bi ji na javnem prostoru v senci košatih dreves odrekali spoštovanje in ugled, so ji postregli z novinami, listi, časopisi, revijami, publikacijami in ilustracijami zadnje mode in najnovejših senzacij. Ali se ne spodobi, da bi kronika beležila in pretresala to, kar si sama izmisli. To bi ji utegnili zameriti, ali bi jo celo klicali na odgovornost po paragrafu, ki zatira plagijate in obsoja javno pohujšanje. Torej ji ni kazalo drugega, kakor da zataji svoj poklic in se potuhne, da je čisto nedolžna in da sploh ne ve, kdo tako vznemirja drugače zaspane ljubljanske duhove. Vznemirja jih pa in še tako jako, da bi morali varnostni organi pomnožiti nočno službo, kajti ni izključeno, da temu ali onemu od razburjenosti poči mehko srce.

Stvar je jasna in znana in leži na dlani. Kronika se je prelevila v kritiko, da bi ne bilo pohujšanja in javnega spodtikanja, in je opazila, da vsi sosedje čitajo novine na isti strani. Radovednost je šla tja in je na lastne oči ugotovila, da gre za sila važno poglavje iz družabnega življenja mile naše domovine. »Tolovaj Čaruga pred sodiščem. »Šestnajst Čaruginih tolovajstev«, »Čaruga, pajdaši in pravica« in ob strani še nameček in dodatek k senzaciji — sam junak teh neštetih poglavij z debelimi naslovi in podnaslovi — Jovo Stanisavljevič Čaruga — naslikan v trenotku, ko ga je neizprosna roka pravice posadila na zatožno klop. In je kritika motrila obraze svojih sosedov in sosed. Vsi napeti, kakor tetiva na Davidovi frači, oči debele in svetle, kakor one nočne prikaznosti, roke drhteče, kakor trepetlika v nevihti in srca nemirna, kakor morski valovi ob hudi uri. Tako se spodobi in je prav, da skrbe oblasti tudi na tem polju za javni blagor. Kaj bi bilo, če bi recimo ta hip mila naša majka domovina ne imela Jove Stanisavljeviča Čaruge! Vse parlamentarne krize, vidovdanske ustave, avtonom. uprave in federalistične zmešnjave bi nič ne izdale, treba bi bilo zbrati šila in kopita in hajdi iz projektirane človečanske republike s trebuhom za kruhom širom okroglega sveta. Tako pa imamo njega, našega vrlega Jovo Stanisavljeviča, ki lahko pohrusta vse ministre in narodne poslance, kajti mu ne morejo do živega z nobenim programom in nobeno platformo, ker je tolovaj in ima za seboj ves troimeni narod obeh spolov. In hvala bogu in mir milemu troimenemu narodu na jugoslovenski zemlji, da ni še izgubil smisla za take reči. Zgodovina ujedinjene majke Jugoslavije, pripravi dva litra črnila in polno štacuno novih peres, da boš mogla dostojno zabeležiti zlati vek, ko se je pojavila na neboskonu naše skupne matere domovine nova žarka zvezda vodnica — Jovo Stanisavljevič Čaruga! Pa bodi o njem, Bog mu daj dobro in nikar ne imenujno po nemarnem njegovega imena, da ne zatemnimo slave in slovesa, ki gre o njem čez hribe in doline tja v deveto deželo.

Toda kronika je pri tej priči zamerila svojim stanovskim družiam, da ne znajo kovati železa dokler je še vroče. Ni namreč še obdelano tako znamenito poglavje, če zabeležimo samo litanije Čarugovih tolovajstev in seznam njegovih junaških činov za povzdigo javne morale, temveč moramo takorekoč položiti to zadevo na Prokrustovo posteljo in jo vleči tako dolgo, da dá iz sebe vse življenske soke. In evo, kaj vse bi lahko storile naše novine, da bi jim bilo dobro, kakor proroku na sinajski gori. Vsa uredništva bi morala previdno in skrivaj od javnosti skleniti zvezno pogodbo in vzeti Čarugo pod svojo zaščito. Grdo je in znak nehvaležnosti če človek pozabi svojega dobrotnika in meni, da dobrota mora biti sirota. Sirota je naš dobri Jovo Stanisavljevič, ki ga mrcvari oko postave in mu grozi zadrgniti junaško grlo. Take ljudi pa bi mila naša domovina ne smela kar tebi nič meni nič ugonabljati, kajti če ne bo podmladka in naraščaja, joj nam in naši troimeni bodočnosti! Na uvidevnosti in modrosti naših državnikov je, da to nesrečo pravočasno preprečijo. Jovo Stanisavljeviča Čarugo bi kazalo obsoditi na strašno smrt na vešalih samo pogojno, recimo tako, kakor so sodili svoj čas Višnjegorci kozla, ki je škilil v zelnik. Pa bi slavno sodišče v Osijeku storilo sila važno dobro delc, če bi upoštevalo našo skromno željo in izreklo zadnjo mrtvaško besedo s pripombo, da zadrgne Jovi Stanisavljeviču vrat samo v slučaju njegove nerodovitnosti. drugače pa naj bi mu odprlo široko polje za udejstvovanje v nasprotni smeri. V življenju je skrbel, da se naš mili troimeni narod preveč ne razplodi, v smrtnem strahu pod pogojnimi vešali pa bi bila njegova dolžnost zapustiti ujedinjeni Jugoslaviji čim več mladih in nadebudnih tolovajev in razbojnikov. Seve bi mu slavno sodišče v Osijeku moralo zabičiti, naj bo tolovajski podmladek samo moškega spola, kajti ni pravega efekta, če kolje in mrcvari človeški rod razbojnik brez moških hlač. Pogojna smrtna obsodba je torej prvo, kar polagamo pravici na srce.

Drugo je rok, ki ga namerava visoko sodišče porabiti, da pošlje Jovo Stanisavljeviča pred večnega sodnika. Menda bo trajala ta zadeva samo štirinajst dni, kar je odločno premalo, kajti si moramo živo predočiti, kolika praznota in vrzel nastane v javnem življenju, ko rabelj zgrabi Čarugo in mu zavije vrat. Naj bi slavno sodišče vpoštevalo, da so trajale grške olimpijske igre ali španska bikoborba ali recimo Neronove veselice po več mesecev, in da tudi pri nas ne kaže tako štediti s časom. Jovo Stanisavljevič in njegova tolovajstva niso pravilnik o razvrstitvi uradništva ali zakon o dvanajstinah, da bi jih lahko likvidirali kar tako brez presledkov in stvarnega razmotrivanja. Tu je treba napeti vso državniško modrost in socijalni čut, da se ne zgodi ne temu ne onemu krivica. Sicer pa je tudi zdravje Jove Stanisavljeviča slabo in bi ne bilo napačno, če bi konzultirali medicinske kapacitete kako in kaj storiti, da se ne prenaglimo in da sami ne zakrivimo tolovajstva. Morda bi bilo dobro odgoditi razpravo do prihodnje pomladi, da se Jovi Stanisavljeviču povrnejo opešane moči. Uredništva naj nikar ne pozabijo, da je to v njihovem interesu, kajti amuka sedem suhih krav, čim Jove Stanisavljeviča ne bo več med živimi. Tudi bi ne škodilo sestaviti že zdaj poseben pripravljalni odbor, ki bo imel nalogo zbrati ves socijološki, psihološki in tolovajski materijal ter ga obdelati in pripraviti za bogato ilustrirano izdajo debele, zgodovinske knjige o junakuz naše dobe Jovi Stanisavljeviču Čarugi. Ne smemo biti krivični napram potomstvu, ki bi bilo sila prikrajšano, če bi mu zgodovina zamolčala o tem epohalnem dogodku. Njegovo sliko pa bi morala imeti vsaka rodoljubna družina v pozlačenem okviru. Čas je še, da nadomestimo, kar smo zamudili. Na delo torej in pomozi nam Bog in sreča junaška!

Glavni urednik:
RASTO PUSTOSLEMŠEK.
Odgovorni urednik:
VALENTIN KOPITAR.

Nove nakupne in prodajne možnosti
Vam nudi 2440
mednarodni dunavski semenj v Bratislavi
od 23. avgusta do 2. septembra 1924.

Vila
pripravna za vsako tovarniško obrt ali drugo podjetje, tik kolodvora v St. Vidu-Vižmarje, se ugodno **proda.** — Zraven vile lep park, sadni vrt in njiva za zelenjavo.
Naslov pove „Apolo", Stari trg 19. 3419

Slavnemu občinstvu vljudno naznanjam, da sem otvoril
modni atelje za gospode
Ljubljana, Gledališka ulica štev. 8
(Palača Pokojninskega zavoda.)
Priporočam za prijazna naročila!
3226 **A. Legiša.**

BRAČA PEČ
DALJ (SLAVONIJA)
Ia zimska salama
povsem zrela na skladišču
3443

Pisalni stroji, potrebščine
mehanična delavnica
(popravljalnica)
L. BARAGA, Ljubljana,
Šelenburgova ulica 6-I.

Malinovec
pristni, naravni, **1 kg 21 dinarjev** — nudi lekarna dr. G. Piccoli, **v Ljubljani.** 3445

Klavirska delavnica
R. WARBINEK Ljubljana
Hilšerjeva ulica 5.
Popravljam in uglašujem klavirje in harmonije strokovno in ceno

! Najnovejša iznajdba !
Brez kvarjenja blaga **kemično čiščenje** in vsakovrstno **barvanje oblek.**
ANTON BOC 1592
Ljubljana, Šelenburgova ulica 6
I. nadstr. Glince-Vič 46

Lep črn premog 3138
s 4000 do 5000 kalorij franko Ormož, tona po 300 Din, **prodaja Slovenska premogokopna družba** z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica 1.

Dalmatinski
Ia Portland
cement
svetovne znamke
„Salona" (Tour)
nudi po najnižji dnevni ceni
tvornica „SPLIT"
d. d. za cement Portland iz **skladišča v Ljubljani Aleksandrova cesta 12.**

Poletne novosti - - - - za dame:
Eponge, frotir, surova svila, perilno blago itd. — Izbira največja. 3444
A. & E. Skaberne,
Ljubljana, Mestni trg 10

DAMA se najhitreje moderno in okusno počeše z uporabo

lasnega obročka
13555
Vedno velika izbira vpletk (kit). Priporočam se za vsa lasna dela, kakor tudi za barvanje sivih las z „L' Oreal Hené", tudi v modnih barvah,
M. PODKRAJSEK,
frizer za dame in gospode,
Sv. Petra cesta 32

Vabilo 3449
na
redni občni zbor
Posojilnice v Zagorju ob Savi
reg. zadruge z neomejeno zavezo
kateri se bo vršil **v četrtek, dne 29. maja 1924 ob 10. dopoldan v posojilničnih prostorih v Zagorju** št. 41.
Dnevni red:
1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev letnega računa za leto 1923.
4. Prememba pravil.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.
Zagorje ob Savi, 19. maja 1924.
Dr. Tomo Zarnik, načelnik

Nogavice
Svilen flor Din 45·—
pri
A. Sinkovec nasl.
K. SOSS, Ljubljana, Mestni trg 19.
Velika izbira otr. majic. Platnene oblekce za deklice in dečke.

Iščemo kleparskega poslovodjo
kateri ima večletno prakso ter je delal strojno specijalno embalažo in ki se razume pri izdelovanju štance za tako embalažo. Prednost imajo oni, kateri so več let delali v inozemstvu to stroko. Sprejme se tudi inozemec s stalnim dovoljenjem bivališča. Mesečna plača po dogovoru kakor tudi stanovanje i. t. d.
Ponudbe na upravo Slovenskega Naroda pod **„Večletna praksa-3408".** 3408

MALI OGLASI

Za odgovore uprave naj se priloži 1 dinar. Plačuje se vnaprej.

Cena malih oglasov vsaka beseda 50 para. — Najmanje pa Din 5·—

Prodam

Posteljo
(kompletno) ceno prodam radi pomanjkanja prostora. — Ižanska 1/I. 3453

Mlade lovske resaste
ptičarje,
poležene dne 1. aprila t. l., prodam. — Mekinda, Novi Vodmat št. 62. 3420

Motorno kolo
»Neckarsulm«, 2½ HP, izvrstno, prodam ali zamenjam za kakršnokoli blago. — Naslov pove uprava »Sl. Nar.«. 3387

10 oralov košnje,
ležeče ob cesti na Rožnik — se odda. — Naslov pove uprava »Slovenskega Naroda«. 3414

Krasna spalnica,
nova, kompletna, iz češnjevega lesa — se ceno proda. — Naslov pove uprava »Sl. Nar.«. 3436

Proda se mali Puch-avto,
štirisedežen, v zelo dobrem stanju. — Naslov pove uprava »Slovenskega Naroda«. 3437

Službe

Služkinja,
ki zna preprosto kuhati, se išče k boljši družini na deželo, dve uri peš od Ljubljane. Plača 1500 K. Nastop takoj. — Naslov pove uprava »Slovenskega Naroda«. 3417

Pletarje
sprejema in daje pletarko delo na dom — Pletarna v Strnišču r. z. z o. z., Slovenija. 3442

Več krojaških pomočnikov
se sprejme pri: S. Klimanek, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6. 3452

Kuharica,
samostojna, po možnosti s takojšnjim nastopom — se išče. — Ponudbe z zahtevo plače na: Lekarnar G. Proche, Brčko, Bosna. 3439

Prodajalka
galanterijske ali mešane stroke, samo z večletnimi prvovrstnimi spričevali — se išče. — Pismene ponudbe pod »Dobra moč 3391« na upravo »Slovenskega Naroda«.

Zavarovalnica
v Ljubjani sprejme takoj več sposobnih, po možnosti že v zavarovalno stroko vpeljanih, potovalnih organov in akviziterjev. Višina mesečne plače, dnevnice in provizije po dogovoru. — Pismene ponudbe s podatki dosedanjega službovanja in referencami naj se naslove na upravo »Slovenskega Naroda« pod »Trajen zaslužek/3416«.

Lokal

Skladišče
v bližini kolodvora iščem za takoj. — Ponudbe pod »Skladišče/3440« na upravo »Slov. Nar.«. 3440

Trgovski lokal
v Ljubljani, na prometni cesti, se išče za takoj proti primernemu odkupu. — Ponudbe pod »Lokal/3451« na upravo »Sl. Naroda«.

Stanovanja

Soba se odda
gospodu. — Naslov pove uprava »Slovenskega Naroda«. 3448

Sobico,
meblovano in preprosto, išče inteligenten gospod. — Ponudbe pod poseben vhod/3441« na upravo »Slov. Naroda«.

Nepremičnine

Kupi se parcela,
ozir. mala, tudi stara hiša v mestu ali bližini. — Ponudbe pod Dom/3386 na upravo »Slov. Nar.«.

Trgovina v najem
se odda v zelo prometnem kraju na deželi brez konkurence, z mešanim blagom in deželnimi pridelki. Blaga je za prevzem do 50.000, vendar pa je potreben kapital za nadaljni obrat 100.000 dinarjev, na koje edine zanimalce se tudi ozira. — Naslov pove uprava »Sl. Naroda« pod »Zlata gruda/3421«.

Kako dobiš lahko nevesto?
Potom malih oglasov v »Slov. Narodu«!

Malo posestvo
na Gorenjskem, eno uro od železnice, obstoječe iz hiše, gospodarskega poslopja in hleva, 16 mernikov posejano, košnja za tri živine ter po dogovoru gozda od 2 do 30 oralov — naprodaj. — Ponudbe, ozir. vprašanja pod »Industrijski kraj 3286« na upravo »Slovenskega Naroda«.

Razno

Vrtne stole
prodaja najceneje — Rožmanc & Komp., Ljubljana, Mirje 4. 3051

Birmanska darila
v veliki fini izbiri po nizkih cenah. — Jos. Šelovin-Čuden, Ljubljana, Mestni trg 13. 3309

Klavirje,
harmonije, godala, strune in potrebščine, na drobno in debelo. — M. Mušič, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6. 9892

Oglejte si najboljša kolesa
in šivalne stroje za rodbinsko in obrtno rabo; so edino najcenejši pri Jos. Šelovin-Čuden, Ljubljana, Mestni trg 13. 3308

Javna dražba.
Dne 21. maja 1924 ob pol 16. uri se vrši v Teznu pri Mariboru javna dražba kompletnih strojev za izdelavo opeke in različnega stavbnega materijala. — Podrobnosti se poizvedo pri okrajni sodniji v Mariboru, oddelek XI., med uradnimi urami. 3450

Ratluk
(PATJUK) in zajamčeno pristni med »Čebelarskega društva« ima v zalogi slaščičarna H. Treo, Šelenburgova ulica, Ljubljana, Šelenburgova ulica 1, Ljubljana. 3335

Hotel »Riviera« Selce (Primorje)
z veliko teraso na morju tik kopališča. Poznana prvorazredna zagrebška kuhinja (Pension). Oskrba I. razreda 65 Din, II. razreda Din 50 za osebo dnevno. Cena sobi 20 do 25 Din dnevno. Privatnih lepih sob je dovolj na razpolago. Točim izbrana domača in inozemska vina. Dnevno sveže pivo kakor tudi druga mrzla pijača. — Prvorazredna postrežba. — Priporoča se lastnik Pero Strinović. 3447

Zaloga klavirjev in pianinov
najboljših tovaren Bösendorfer, Czapka, Ehrbar, Hölzl, Schweighofer, Originag Stingl itd. Tudi na obroke! — Jerica Hubad, roj. Dolenc, Ljubljana, Hilšerjeva ul. št. 5. 30

K. Widmayer
»Pri Solncu« za vodo priporoča: Raznovrstno perilo, svilnate in druge robce, šerpe, manufakturno blago, oblekce, predpasnike, vso opravo za novorojenčke, maje in nogavice domačega izdelka; nadalje venčke in šopke za neveste in birmanke, odeje (kovtre), peče (abtahe)! — Na debelo primeren popust. 2309

Ia. Portland cement
za Ljubljano in okolico razpošilja
TOVARNA CEMENTA ZIDANI MOST
na vagone in tudi manjše količine po ceni od:
Din 72·— za 100 kg franko sodi,
Din 62·— za 100 kg brez embalaže,
Din 66·— za 100 kg franko papirne vreče
in sicer franko postaja Zidani most.
Za kakovost Portland cementa prevzame ravnateljstvo vsako odgovornost.
Cement je bil v mesecu januarju 1924 od strani komisije Gradbene direkcije iz skladišča v svrho preizkušnje na **Univerzitetu Beograd, Zavod za izpitavanje gradj. materijala** vposlan in izkazuje 306 kg na cm² pritiska.
Osebna ali pismena naročila, tudi izpod 1 vagona, sprejema
Ravnateljstvo tovarne cementa Zidani most.

Zadnje novosti slamnikov
so ravnokar došle v
modnem salonu
Stuchly-Maške
LJUBLJANA — Zidovska ulica štev. 3.
Popravila se točno izvrše:
Zalni klobuki vedno v zalogi.
Cene primerno nizke!

Lastnina in tisk »Narodne tiskarne«.